

* LAIKMETS *

Mr. 38

*1944. g.
15. septembri*

RM 0,30

VIŅAS RŪPES UN DOMAS PIEDER
IEVAINOTIEM

A GITĀCIJAS UPURĪ

Jau sesto gadu plosās kara vētra. Vērojot tās gaitu, skaidri redzam, ka karš lielā mērā ir arī agitācijas karš. To sevišķi liecina pēdējo nedēļu notikumi. Tas, kas priekš gada notika Itālijā, tagad norisinās mūsu acu priekšā Rumānijā un Bulgārijā. Visās zemēs angloamerikāņi piekopj neatlaidīgu agitāciju par labu boļševikiem. Visur viņi gan ar labu, gan ar ļaunu pūlas izlietot savu ietekmi, piespiest piekāpties boļševiku priekšā un norobežoties no Vācijas. Tā tas viņiem izdevies tagad ar Somiju.

Lai cik nožēlojami tas ir, bet jāatzīst, ka Eiropas tautas, bez maziem izņēmumiem, tic, ka boļševiki nav tik brutāli, kā vācieši viņus mēdz attēlot, ka viņi nav arī tādi cilvēkēdāji, ar kuriem nevarētu sarunāties vai līgt. Viss, ko par viņiem stāsta, esot tikai izdomāts un pārspīlēts. Eiropas tautas, vēlēdamās drīzu mieru, padodas mūsu ienaidnieku agitācijai un metas boļševiku apkampienos.

Ja apdomā, kurp ved šāda agitācija, tad rodas iespaids, it kā kāds neprāts un stulbums būtu pārņēmis visu pasauli, vēl vairāk, gribētos sacīt, ka tas ir apzināts nodoms nolemt Eiropas tautas un valstis iznīcināšanai. Savādākais ir tas, ka nekur nepaceļas atklātas balsis pret šādu politiku, un pat kristīgā baznīca, kļuvis ciezdama, to akceptē un pat neuzskata par vajadzīgu atdarīt muti pret boļševikiem.

Ienaidnieka agitācijas sekas varēja manīt arī pie mums. Lai gan latviešu tauta visumā bija diezgan izbaudījusi boļševisma režīmu, šai ļaunprātīgajai agitācijai mūsu zemē tomēr radās savi piekritēji. Šad tad nācās sastapties ar ļaudīm, kas pieķērās un ticēja meliem un tumšai musināšanai. Viņi vienmēr ļāvās pārliecināties, ka aiz boļševikiem stāv angloamerikāņi — tad jau tā lieta neesot tik ļauna. Ja arī boļševiki nāk, pēc viņiem nāksot angloamerikāņi. Patiesība turpretī izrādījās pavisam citāda. To mums rādīja pēdējās dienas, kad atklājās šausmu ainas boļševiku ieņemtajos apgabalos, kas tagad atbrīvoti. Aiz boļševikiem nenāk nekas cits, kā vienīgi nāve un iznīcība.

Viss tas, ko mēs šai laikā pārdzīvojam, pastiprina tikai to, ko mēs jau bijām paredzējuši, proti, ka aiz sabiedrotiem stāv boļševiki. Visur tur, kur angloamerikāņi nāk, ieperinās boļševiki. Tie tūlīt sāk malt sabiedroto dzirnavās. Šai ziņā Itālija mums ir labs piemērs. Kā zināms, tur galvenā loma piekrit komunistam Togliati, kas pēc 18 gadiem atgriezies no Maskavas ar Stalina programmu kabatā. Lai gan sabiedroto karaspēks okupējis lielāko Itālijas daļu, viņš aizmugurē netraucēti nostiprina komūnismu. Viņam palīgā uz Romu tagad no visām pusēm plūst žīdi. Tas pats politiskais stāvoklis, kas tagad ir Itālijā, neatvai-

rāmi atkārtosies visās citās zemēs. Mēs dzirdam jau, ka komunistu sūtais Bogomolovs no Alžīras taisoties pārcelties uz Parīzi, kur viņu ar nepacietību jau sagaida turienes komunisti. Tā ir Eiropas tautu traģika, ko tās tagad piedzīvo, liekoties sevi aizraut un apmulsināt mūsu ienaidnieku agitācijai. Tā ir Čerčila un Ruzvelta vaina, ka viņi aiz savas noziedzīgās politikas to visu pielaiduši.

Ja gribam jautāt, kādēļ to dara, vai tiešām sabiedroto vadoņi nesaprot un neredz boļševismā nekādu briesmu, tad atbilde ir skaidra — viņiem tas viss ir vajadzīgs Vācijas dēļ, lai to no visām pusēm ielenktu, pieveiktu un tad pazudinātu. Šim nolūkam viņiem visi līdzekļi šķiet atļauti, lai tie maksā ko maksādami. Viņi ir gatavi iet kopā ar pašu velnu un antikristu, lai tikai sasniegtu savu mērķi. Viņi nebēdā par šīs kļūmīgās politikas sekām. Tie aizmirst, ka tādā veidā gremdējot Vāciju, viņi gremdē visas pārējās Eiropas valstis un tautas. Atbalstot un aizstāvēt boļševikus, viņi dod vaļu tiem visur izplēsties un ieplūdināt savu indī.

Mēs varam tikai jautāt, vai jūs, kung, neapzināties, ko jūs darāt? Vai jūs tiešām nezināt, ka esat atbildīgi par šo noziedzīgo politiku? Taču reiz, agri vai vēl, Eiropas tautas atjēgsies no sava apmulsuma. Tad tās meklēs vainīgos, kas viņiem uzlaiduši boļševisma mēri, kā itālieši, rumāņi, bulgāri, somi un citas tautas, kuras pēc angloamerikāņu aicinājuma rīko dumpjus un revolūcijas, gaidot boļševismu.

Jāpiezīmē, ka šai sabiedroto politikai ir vēl dziļākas saknes. Nav ne mazāko šaubu par to, ka aiz šīs spēles slēpjas galu galā žīdi un brīvmūrieki. Tie tiecas pēc tā, lai pēdīgi panāktu pasaules revolūciju. Vācija, kas viņiem nostājusies pretim, pēc viņu plāna jāznīcina, tāpat visi tie, kas nīst žīdus un negrib tos ielaist atpakaļ savā zemē, ir izskaujami. Tādēļ viņi izmanto tos valstsvīrus, kas viņiem noder kā rokaspuisi. Viņi draudzējas ar boļševismu, sarīda kristiešus un visus āriešus uz kaķu savā starpā, lai no tā tikai iegūtu. Viss tas tiek darīts tādēļ vien, lai kļūtu pie varas un kalpinātu pasaules tautas. Lūk, kur meklējams sabiedroto agitācijas pamats!

Lai mūsu ienaidnieku agitācija būtu kāda būdama, mēs tomēr ticam, ka beidzot uzvarēs patiesība un taisnības zobens pacelsies pār boļševikiem un žīdu un brīvmūrieku kalpiem. Latviešu tautai tas nāks tikai par labu. Mēs labi zinām, kas ir boļševiki un žīdu čekisti. Mēs negribam no jauna tos redzēt savā zemē. Mēs negribam mirt. Mēs gribam dzīvot un gribam ar visiem spēkiem cīnīties par to, lai nekristu atpakaļ žīdu čekistu jūgā.

Dr. V. Sanders.

Mosties, celies, latvju tauta! Lai tu celtos, topi jauna! Ņem sev rokās jaunu spēku, Ņem sev mutē jaunu mēli, Ņem sev galvā jaunu garu, Ņem sev krūtīs jaunu sirdi! Tava mūža latvju dvēse! Tad tik staros jaunu dienu.

J. Rainis.

Aicgārnības

VAI TAS NAV VIENS DĪVAINS JOKS

„Mēs tagad esam uzākuši triecienu Ziemeļfrancijas apgabalos un līdz ar to esam iesaistījušies pirmo reizi tiešā pasākumā, lai glābtu Londonu, mūsu mājas un mūsu ģimenes no vācu atmaksas ieroča,” tā skan kāds teikums angļu armijas pavēlē.

Angļu kara ziņotāji vienā mutē ziņo, ka invāzijas frontē vācu atvairīšanas uguni satriektos angļu un kanādiešu pulkus viņu komandieri nepārtraukti uzmundrinot ar saucieniem:

„Uz priekšu! Atbrīvosim Londonu no vācu robotu uguns!”

— Nezinu, kas tad bija tie, kas savā radiofonā un presē nepārtraukti sūstīja pasaulei, ka vācu atmaksas ierocis „V 1” esot tikai joks. Vai tie nebija paši angļi? Vai šis joks nu nemaksā pārāk dārgi, ja vācu armijas nesaudzīgajā atvairīšanas ugunī tagad jāmet simtiem tūkstošiem kaķavīru, lai tie, ziedodami savas dzīvības, kaut cik spētu traucēt Londonas bombardēšanu?

Šis joks angļiem tiešām izdevies, kaut arī gadījies tā, ka pašiem jokdaļiem jātaisa skābas sejas.

LIELISKA DĀVANA

Angļi un amerikāņi ir ielauzušies Parīzē. Viņi ir nākuši atbrīvot. Franči diemžēl vēl arvien nesaprot, no kā tie atbrīvojami, un parīzieši tagad smej rūgtus smieklus, jo viņu kādreizējie sabiedrotie piešķīruši tiem netzprotamu dāvanu: lai novērstu badu — nedēļā puzmārciņu . . . zirga gaļas.

— Angļi un amerikāņi tiešām ir džentlmeņi! Viņi dara visu iespējamo, lai atbrīvotu franču dvēseles no miesām. Puzmārciņa zirga gaļas un vairāk nekā patiesi nav pārāk liels balasts, lai atturētu kāda pārceļanos no zemes uz debesu slāņiem.

JAUNS BURŽUJISKS NOZIEGUMS
PRET BOĻŠEVISMU.

Kāda latviešu saimnieka bišu saime bija saņēmusi daudz medus. Kad tas, tikko no stropa izņemts, gulēja traukos, saimnieka mājās iedrūzās padomjarmieši un, starp citām mantām atraduši šo saldo, lūkamo ēdienu, ķērās pie kaķotēm. Ēda un ēda, kaut saimniece sacīja: „Nepārēdieties! Arī medus, pārmērīgi lietots, var būt kaitīgs.” Bet viņi ēda un ēda, līdz trauki bija tukši un tad, pakēruši no saimnieka mantām, kas kuņģam derīgāks, devās projām.

Pēc dažām stundām no viņiem daži ieradās atpakaļ un . . . arestēja visus mājas ļaudis. Tie vaimanāja: „Kas noticis? Mēs taču nevienam nekā ļauna neesam darījuši!”

„Jūs esat saindējuši medu! Viens no mūsu biedriem jau mokās krampjos. Un arī mums visiem ir nelabā. Atzīstieties! . . .”

— Izklusās pēc anekdota, ja nebūtu patiesība. Taču pamācība šeit ir viena: pie siltas mīklas nelaid cūku, tā ainkēpēs . . .

VĀRDA BRĪVĪBA.

Vašingtonā iztiesā prāvu, apvainojot saktānieku Laurensu Denisu, žurnālistu Džeosu Mak Viljamsu, metodistu priesteri Džeraldu P. Vinrodu un 26 citus par fašistisku un antisemitisku darbību. Tā kā apsūdzētie atsauca uz vārda brīvību, kas uz papīra vēl pastāvēt Savienotās valstīs, tieslietu ministrija steidzīgi izdevusi noteikumus, pēc kuriem apsūdzētos tomēr var iespūndēt cietumā.

— Lielajā brīvību zemē Amerikā, gluži tāpat kā Padomijā, vārda brīvība ir tikai tiem, kas slavē Ruzvelta tēliņu un viņa liefrabīnus.

KURZEMES VĪRU STĀJA

Pirmie rudens vēji pret Liepājas pludmali veļ baltu putu vainagiem rotātus vilņus, un viņu šalcošā dziesma pāri šai skaistajai dārzu pilsētai saplūst ar kuļammašīnu dūkoņu Kurzemes pagastu lauku sētās. Te stalinarmiešu tanki nav nobradājuši zemnieku druvas, un čaklie kurzemieki tagad plauj un kuļ, ko pavasarī paši sējuši. Dzimtenes saules briedinātie zelta graudi birst maisos, un saimnieks, ļaujot tiem ritēt caur sastrādātajiem pirkstiem, jūt patiesu prieku. Te būs maize viņam un viņa ģimenei, te būs maize kaņavīriem, kas cīnoties sarga šo zemi, te būs maize arī pārējiem tautiešiem un darba darītājiem pilsētās. Par to — lai slavēts Dievs un cīnītāji frontē!

Citādāka aina ap Aucu un uz Lietuvas pusi. Te kaņš un neilgā boļševīku valdīšana cirtusi dziļas rētas. Daudzas nodegušas zemnieku sētas ir mēma apsūdzība boļševistiskajiem postītājiem, un maz, pavisam maz darba te būs arī kuļammašīnai. Rudzu un kviešu druvas, auzu lauki un miežu tīrumi nomīdīti un sabradāti, un pašus saimniekus liktena lemtas bēgļu gaitas novedušas citos novados. Sērīgs kļusums valda, kur agrāk pulsējis darba ritms un čaklas rokas strādājušas sev un savai tēvzemei. Tikai pa šosejām un lielceļiem putekļu mākoņi rāda virzienus, kurp trauc bruņmašīnas un kaņa raži, un tie ir arī vienīgais iepriecinājums šai drūmajā ainavā. Tie pauž apņēmīgu gribu ienaidnieku izdzīt arī no pārējiem Zemgales pagastiem un pilsētām un sirdī lej cerību un ticību jaunai dzīvei un darbam, kas sāksies, kad bēgļi varēs atkal atgriezties dzimtajās sētās. Tad tulznainās latviešu zemnieka rokas, kas spēj padarīt tik daudz, nodegušo ēku vietā uzcelt atkal jaunās, un nobradāto tīrumu vietā atkal vilņos ražas druvas. Tas ir mūsu tautas liktenis un misija — uzcelt un atjaunot to, ko citi nopostījuši!

„Sirds — kurzemieka gods”. Šo veco patiesību attaisnojuši arī tagadējie kurzemieki. Drūmajās un posta pilnajās dienās, kad zemgaļu kviešu druvas un cukurbiešu laukos sāka tarkšēt stalinarmiešu tanku

kāpurķēdes, kad Lielupes, Mūsas un Mēmeles ūdeņu spoguļos atvīzēja maskaviešu ķēmiegi un noskrandušie stāvi, uz Liepājas pusi traucās Zemgales lauku arāji un pilsētu ļaudis. Te Kursā tagad sastapušies zemgaļieši un vidzemnieki ar tāda paša likteņa piemeklētajiem tautiešiem no Latgales, mūsu skaistās līnu un ezeru zemes. Un kurzemieku sētās viņi bez pajumtes atrada arī draudzību un latvisko sirdi siltumu. Ir tik patīkami dzirdēt, ka tieši šais dienās, kopējās grūtībās un liktenī daloties un gaišai un saulainai rītdienai ticot, dzimst patiesāka tautas kopība un vienība.

Liepājā, Kūrmājas prospektā, atrodas Centrālais bēgļu birojs. Te kartotēkās rūpīgi sakopotas un pārskatāmi sakārtotas pilsētā un apkārtnē pagastos apmetušos bēgļu adreses. Te ļaudis nāk un iet. Daudzi, daudzi tagad nezina, kur atrodas viņu tuvinieki. Daudzus bēgļu biroja laipnie darbinieki iepriecina, pastāstot meklējamo adreses vai sniedzot citas ziņas, bet daudzi arī atstāj šo namu, neko neuzzinājuši.

„Sauc, tēvzeme, sauc mūs, mēs steigsimies tūlīt, pret arku un izkapti zobenu mīt!” Šais dienās tēvzemes mīlestība mazāk sludināma skaistos vārdos, bet vairāk rādāma darbīem. Tādēļ, tāpat kā Rīgas patrioti, sava aizsargu pulka Sakaru un Dragavas bataljonā brīvprātīgi pulcējušies, stāv modrā sardzē par mieru, kārtību un iedzīvotāju drošību pilsētā, tā arī kuršu vīrus tēvzemes mīlestība un pienākuma apziņa pulcinājuši tēvzemes sargu rindās.

Svarīga ir plaušana un kuļšana un jaunu rudzu un kviešu sēšana, tomēr šodien pirmajā vietā liekams darbs, kas kalpo dzimtenes drošībai. Tādēļ arī Liepājas vīri — policisti un aizsargi — nebija divreiz aicināmi braukt uz kaimiņu novadiem, lai tīrītu tūsienes silus no padzīto boļševīku atliekām.

Vācu kaņavīri palīdz iedzīvotājiem ievākt labības ražu.

ff-PK. Brāliņa uzņ.

Ja Kuldīgas un Talsu apriņķa aizsargus tagad var sastapt Zebrenes un Lestenes un citos Tukuma apriņķa pagastos, tad liepājnieki savu darbu veic Aucēs novadā. Te vairāki no viņiem tēvzemes mīlestību un pienākuma apziņu jau apliecinājuši savām asinīm. Kapteinis Str. un vēl četri viņa vīri — Liepājas aizsargi un policisti — guvuši bīstamus ievainojumus vairākām ienaidnieka minām eksplodējot.

Rosīgi darbojas un darbojušies arī šējenes aizsargi un kārtības sargi. Viņi godam sekojuši aizsargu komandiera pulkvežleitnanta Dzeniša aicinājumam latviešu vīriem: „Satveriet stingrāk ieročus! Pāt mazos grupējumos nemulstiet ienaidnieka priekšā! Katrs krūms, akmens vai ēza lai top par draudu ienaidniekam!” Ienaidniekam tuvojoties Aucē, aizsargi un policisti pievienojušies vācu kaņavīriem un, ievēmoši aizstāvēšanās pozīcijas, mēģināja pilsētu noturēt. Šai kaujdarbībā ievainoja vairākus aizsargus un divi policijas darbinieki krita. Penkules aizsargi šasāvuši kādu Amerikā ražotu boļševīku mašīnu. Viens Stalīna pulkvedis kritis, bet pārējie līdzbraucēji aizmukuši. Slampē nedaudzi aizsargi atkāpjuši ngunā pret boļševīku tankiem, bet Džākstē iebraucējiem bruņotu pretestību izrādījuši 40 organizēti aizsargi. Strūteles aizsargi kādā apšaudē kaujas laukā atstājuši gūlam vairākus stalinarmiešus, bet dažus ievainojuši. Ar cīņu no sava pagasta atkāpušies arī Irlavas aizsargi. Aucēs aizsargi un pārējie patrioti, atstājot pilsētā, vēl iespēju spēst un izplatīt sevišķu uzsaukumu. Tur aicina visus cīņai spējīgos vīrus stāties partizānu rindās. „Kaut arī ienaidnieka tankiem izdotos ieņemt dažus centrus,” teikts uzsaukumā tālāk, „tautai un partizāniem piederēs suverēnā vara visā telpā ārpus ienemtajiem centriem. Bada zemei tik daudz tanku nebūs, lai katrā latvju sētā tos novietotu.”

Tik tiešām — latvieši visos Zemgales un Kurzemes novados ir pārcēlušies krietālu vīru stājai!

Raimonds Čaks.

PĪE KURZEMES AIZSTĀVJIEM

*Uz priekšu caur sprāgstošām granātām!
#-PK Grönerta uzņ.*

*Pieskaņodamies apkārtnē, granādielis kļūst ienaidniekam neredzams.
#-PK Brinka uzņ.*

#-PK. Vieglos vilņos skalodamās, Baltijas jūra iesūpoja mūs Liepājas reidā. Bija mērots tālais jūras ceļš, lai pievienotos Kurzemes cīnītājiem.

Kaŗa vētras atpūstus Liepājā redzēja daudzus zemgaliēšus, kam visiem mutēs bija tikai viens jautājums — kā klājas Rīgā, ko dara Vidzeme, ko jūt un domā brīvā Zemgales daļa? Un ko stāstīt bija daudz, un ikviens šo stāstu uzklausīja dziļā nopietnībā, jo daudziem tur, kur liesmoja kaujas, palika dzimtā puse...

*

Gaiši staro rīts, kad vilciens mūs rauj pretim Zemgalei. Mēs braucam uz Kurzemes fronti. Mierīgi snauz lauki ap Saldus pilsētu, miers arī Cēceres ezera krastos. Rudzi še nokopti — plauj ļaudis jau vasarāju. Te kaŗa rēgs nav savu kāju spēris. Viņu kavējuši Kurzemes aizstāvji. Citkārt tik mājīgo sestdienas klusumu traucē tikai kaŗa ratu dimdēšana un putekļu vērpētes baltajos lielceļos.

Blīdene, Upesmuiža — te jau redzamas pirmās kaŗa pēdas. Saŗautie telefona vadi, granātu bedres ceļa malās un laukos, noģegušas ēkas, pamesti kaŗa rati, viss liecina par kaujas auku, kas te brāzusies pāri. Upesmuižā parkam granātas izrāvušas zobus, sitot tādus arī boļševiku ierindā. Te cīņu dienās piešāvusies latviešu leģionāru artilērija. Drīz vien mēs sasniedzam latviešu zēnus.

Aiz Bīketu dzirnavām sveicam leitnanta J. bataljonu. No apmācību nometnes nācis, tas, sava vadītāja rosināts, jau izaudzis par kaujas vienību. Bataljons, sekojot pavēlēm, ar kauju atrencis ienaidnieku līdz Dobeles pievārtēi, cieši sadarbojoties ar latviešu artilēristiem un kaimiņos esošām vācu vienībām. Lietišķi jaunais bataljona komandieris stāsta par savu puīšu krietno stāju un izturību. Boļševiku artilērijas, granātmetēju un prettanku lielgabalu uguns siena nav kavējusi leģionārus sprausto mērķu sasniegšanā. Nupat sasniegta Z. ezera līnija, un bataljons gaida jaunas cīņas pavēles.

*

Ir sestdienas vakars frontē. Priekšējās līnijās vaida klusums. Saules rietā atskan mazliet sēra dziesma. Kaujās rūdītie vīri dzied... Dzied par zilo atmiņu lakatiņu un meitenes mīlu. Daudzi no viņiem ir jau izstaigājuši tālus ceļus austrumu kauju laukos. Viņu krūtīs rotā Dzelzkrustu abas šķiras. Tās grezno arī bataljona komandiera vienkāršo tērpu. Ir klusa atelpas stunda, kad runā sirdis. Viņu valoda ir silta, tik silta kā augusta nakts, kad dārzā paukšķēdami krit āboli un debesīs zvaigznes grib aizēnot raķešu ziedi virs pirmajām līnijām.

*

Kurzemes kaŗa ceļi put un dārd... Soli pa solim atpestīšanas vējš pūš pretim Zemgalei. No jūras līdz Lietuvai un vēl tālāk cīnās vācu kājnieks, lidotājs, tankists, cīnās latviešu vīrs, un viņu kopējā drosmē zied tālo dienu saule, mirdz gaiša un dzintaraina nākotne. Zilās Kurzemes debesis svētī šos vīrus, jo viņi cīnās taisnības un brīvības vārdā!

kaŗa ziņotājs Zanis Klētiņš.

ARĪ MAZUMS DARA DAUDZ

Galvaspilsēta Rīga mierīga turas vēl savā senajā vietā ap Daugavu. Un neviens nedomā, ka kādreiz Jūtu savādāk, kaut arī ienaidnieks apdraud un tīko to izpostīt. Rudens jau sācis iezīmēt savas pirmās pēdas apstādījumu kokos; skaists un tomēr baigs rudens latviešu zemē. Nav vajās tīksmināties rudenīgajā skaistumā, laiku tagad skaita ātrs, drudzains pulss.

Rīgas ielās jau kopš beidzamjām jūlija dienām nemitīgi plūst kāda drūma, līdz šim vēl nepazīta straume. Tie ir latvieši, dziļu pārdzīvojumu un bēdām apzīmogatām sejām, nesaudzīgā likteņa piemeklētie. Tie ir pa lielāki daļai tādi, kam, glābjot savu kailo dzīvību, viss pārējais bijis jāpamet kaujas ugunīs un laupītāju varā. Visa tā, kas šiem ļaudīm piederējis un ar ko saistījusies viņu dzīve, pēkšņi vairs nav, tie tagad atkarīgi no citu ļaužu laipnības. Ienaidnieks, iebrukdams šīs zemes ciematos un pilsētās kā plēsīgs vilku bars avis, plošījis un izsvaidījis šos nelaimīgos ļaudis uz visām pusēm. Neskaitāmas ģimenes meklē savus tuviniekus, un neviens nezina pateikt, kāds ir viņu liktenis un kāda nezināma baiga vara tos aiztur. Gandrīz ik uz soļa var sastapt kādu atbēgušo no degošās pilsētas Jelgavas, no ienaidnieka apsēstās Latgales, no dažādiem mūsu zemes novadiem, ko tagad mīda ienaidnieks. Vairāk nekā no nāves šie ļaudis bēguši no boļševiku šausmām.

Pievakarēs tālu kara dunēšanu pāršalc baznīcas zvani. No dzimtajām sētām izdzītajiem bēgļiem šīs skapas liekas kā kāda aicinoša mierinātāja balss. Rīgas Doms pildās ciešanu nomāktiem ļaudīm, kas te cer atrast mierinājumu. Kā izslāpusi zeme uzņem lietūs lāses, tā šie ļaudis tver katru draudzes gana vārdu. Bez ceļa uz savu dzimto dievnamu, viņi te gaida iepriecināšanu. Un dievnama mierīgais svinīgums, ērģeļu mūzika, mācītāja vārdi, liekas, šiem ļaudīm atdevuši pazaudēto dvēseles mieru. Vakara saules stari, tikko jaušami iespīdot dziļajās baznīcas velvēs, it kā zāvē vēl beidzamās dievlūdžēju asaras. Dievnamā apdzīest ugunis, tumšās velvēs grimst krēslā,

bet tie, kas to atstājuši, paņēmuši līdz katrs pa gaišam cerības staram...

Bet bez Dieva gādības rūpēšanos par bezpajumta pamestajiem un izsalkušajiem jāuzņemas arī mums pašiem. Šo latviešu senseno tikumu atcerēties tagad izdevība katram. Grūti būtu iedomāties tagad kādu latvieti, kas bēgļu gaitās klistošam tautietim liegtu naktsmājas un aizraidītu to nepaēdinātu. Ja latviešu zemē deg nobriedušas, nenoplautas druvas un ienaidnieks izlaupa un izposta sētas, tad šī posta piemeklētos lai paglābj tuvāku mīlestība, kas līdz šim likās kaut kur glabājusies gandrīz pilnīgi nelietota. Lai mirkli tikai iedomājamies sevi šo nelaimīgo vietā; cik grūti nākas lūgt citu palīdzības.

Un katru dienu Rīgai cauri plūst tūkstošiem bēgļu. Katru dienu ielās starp daudzajiem gājējiem nepazītas mums garām aizslīd viņu sejas. Par šiem ļaudīm rūpējas Tautas Palīdzība. Ierīkotajās aizgādmitnēs, kādas Rīgā tagad ir jau vairākas, tie var atrast pajumti. Pa lielāki daļai katrs pats cenšas uzmeklēt sev palikšanas vietu no frontes attālākajos apvidos. Bet ir arī tādi, kam nekur nav ne tuvinieku, ne pazīstamu. Šajās aizgādmitnēs var sastapt bērnus, kas pazaudējuši vecākus, vārgus un vecus ļaudis, kam nav kur palikt. Par tiem gādā Tautas Palīdzība.

Pionieru ielā 5. namā ir aizgādmitne ar ambulanci un brīvu ēdināšanu. Šai nelielajā, augstas sētas un ēnainu koku ieslēgtajā divstāvu mājā katru dienu pabaro un katru nakti gulda ap 100 bēgļu. Par šiem likteņa piemeklētajiem te vienmēr rūpējas laipnas un gādīgas rokas. Brokastis prāvās un garšīgās sviestmaizes un sātiegie ēdieni pārējās ēdienu reizēs spēs apmierināt pat izlutinātu laucinieku. Vecākā māsa visiem ir kā māte. Tādēļ te var tik labi justies, un neviens no iemītniekiem ar aiziešanu nedomā steigties.

Pārējās aizgādmitnes ir Rīgas centrā — Skolas ielā un Raiņa bulvārī. Skolas ielā ir tikai uzturēšanās, bez ēdināšanas. Te tas, kam nav vairs savas gultas, naktī var

atpūties baltos palagos un galvu nolikt uz mīksta spilvena. „Te ir labi,” saka kāda jelgavniece, kam bojā gājusi visa mantība. „Nav iespējams pateikt, kas pārdzīvots. Mums bija viss, bet tagad man nav vairs pat diegu, ar ko sašūt atirušo drēbju vili...”

Tautas Palīdzība cenšas apmierināt šo cietušo vajadzības, uzaicinādama šai darbā piedalīties visu sabiedrību. Šis aicinājums guvis arī atbalsi, bet šī atbalss varētu kļūt vēl plašāka. Daži nemaz nespēj iedomāties, ko kāda niecīga lieta nozīmē tādām, kas pazaudējis visu.

Un tagad ļoti daudz varētu darīt tie, kas atstāj Rīgu, lai brauktu uz laukiem, vai uzņemtos vēl tālāku ceļu. Saņojot savu iedzīvi, daudz, ļoti daudz paliks neiesaiņots. Un ja kāds nezina, ko iesākt ar šim neiesaiņotajām lietām, tas lai neaizmirst Skolas ielas 1. numura sētas māju, kur uz durvīm lieliem burtiem rakstīts TAUTAS PALĪDZĪBA. Šeit laipni saņems ikvienu, kas atnesīs kādu mantu latviešu bēgļiem. Pirms aizbraukšanas no Rīgas uz dzīvi citur, lai neviens neaizmirst vismaz vienu saini aiznest mājā Skolas ielā. Atcerēties tautiešus, bēgļus, ikvienam ir arī pienākums. Lai vēlāk par šā pienākuma aizmīšanu nevienu netirda sirdsapziņa!

Visi tie aizbraucēji, kas norūpējušies par to, kam atstāt savu dzīvokli, savas mēbeles, var šai lietai labu atrisinājumu rast, iegriežoties Tautas Palīdzībā. Zīme pret lietošanā nodoto dzīvokli un iekārtu Tautas Palīdzībai ir taču daudz labāka garantija, nekā to pamest nenoteiktā uzraudzībā vai atstāt vienīgi aizslēgtu. Tautas Palīdzības rīcībā nodoto dzīvokli un dzīvokļa iekārtu katrs, atkal atgriežoties, saņems atpakaļ. Šis dzīvoklis būs patvēruma un paglābšanas sala. Kā gan tas būtu, ja mūsu darvis stāvētu aizslēgtas, kad daudzi ciestu salu?

Līdz šim saziēdoto mantu, kaut arī tās ir diezgan prāvā skaitā, tomēr lielajai vajadzībai ir vēl pārāk maz. Bet katrs priecīgs devējs, kaut vai ar savu mazumu, darītu daudz.

A. R.

Viņš līdzšinējais darbs bija virmojoša dejas precīzā ritmā — iepriecinājums publikai tās atpūtas vai izkļiedšanās brīžos. Vakar viņas vēl pēdējo reizi dejoja uz operas, baleta, teātra vai varjetē skatuves ...

...bet šodien viņas jau strādā pie virpošanas galda bruņošanās rūpniecībā. Pārorientēšanās no parastās nodarbes neparastā darbā nav viegla. Šodien darbs vēl nesokas, bet gan rītu tas veiksies, kā pienākas.

Vēl vakar mēs dejojām...

MILĀ MIRDZAI

Tas viss mainījās vienā naktī, kā mēs, berlīnieši, sakām. Vakar vēl dejojām mūsu jaunajā, jaukā revijā. Kā parasti: bija aplausi, ziedi un citi uzmanības apliecinājumi. Bija patīkami. Skatuves priekšskars pēc izrādes tomēr, izrādās, bija nolaidies starp mums un mūsu uzmanīgajiem un pateicīgajiem skatītājiem pēdējo reizi. Vismaz pagaidām, tāpēc neuztraucies, jo nekas traģisks nav noticis. Mainījušās tikai lomas un arī dekorācijas!

Kad otrā rītā, kā parasts, ieradāties mēģinājumā, lai gan nebijām nemaz nokavējušās, mēs priekšā atradām jau teātra intendantu un līdzās viņam direktoru. Mēs vēl lāgā nebijām paguvušas pateikt: „Jauku labrītul!” kad abi mūsu kungi un noteicēji svinīgi paziņoja: „Bērni! Par visām lietām — neuztraucieties, bet sākot ar šodien jums paredzētas citas lomas — citās vietās. Mūsu teātris slēdz durvis līdz kaŗa beigām, un jūsu nākamā darba vieta ir darbnīca vienā no mūsu tēvzemes daudzajām kaŗa rūpniecībām. Jums par apmierinājumu varam pateikt, ka jūs neesat nekāds izņēmums. To pašu šodien dara visi Vācijas teātri, un tādu kā jūs šodien ir 43.000 skatuves mākslinieku, kas visi pāriet bruņošanās rūpniecībā. Tagadējā izšķirīgā brīdī, kad vairāk nekā līdz šim jūsu čaklums un izveicība nepieciešama tēvijas drošības labā, tur jūs būsiet visvairāk noderīgas kā apzinīgākās no apzinīgākajām un arī veiklākās no veiklākajām. Un tas tagad ir galvenais. Tuvākus norādījumus jūs saņemsiet savās jaunajās darba vietās. Sveiki, dzīvojiēt veseli, mīlie bērni!”

Isi un skaidri. Vai ne, Mirdza? Bet mēs ar Loniju bijām sagatavojušās prasīt pelnītu algas pielikumu!

Šodien mēs visas jau strādājam darbā, kam nav nekā kopēja ar mūsu līdzšinējo darbību. Savus baltos treniņa tērpus — „pačkas”, kā jūs tos dēvējat Rīgā, esam apmainījušas pret mel-

niem darba uzsvārciem un strādājam pie virpošanas galda. Sākumā domājām — nu esam tintē, jo roku darbību līdz šim bijām atstājušas novārtā, bet virpošanas darbā no mums prasa precizitāti pat līdz simtajai daļai milimetra. Mūsu darba vadītājs, izrādās, ir lielisks „režisors”, daudz pacietīgāks nekā mūsu līdzšinējais režisors bez pēdīpām. Viņš mūs mierina: „Mīlie bērni! Tikai mieru, mazliet uzmanības un pacietības! Kas vēl nav — var būt visdrīzākā laikā. Meistars no debesīm nekrīt!”

Tava Luize.

Kaut kas neparasts ir arī pirmās pusdienas uzņēmumā. Bet ka tās tik labi garšos, ka vēl būs vajadzīga viena pavārnīca, to viņas arī nebija domājušas.

KĀ MANI SAGAIDĪS?

Pāri pilsētai tāli un skaļi aizskan sirēnu kaucieni. Laudis ielās mirkli sastingst! Kas būs? priekštrauksme, trauksme? — un tad steidzīgiem soļiem dodas meklēt glābību namu kāpnu telpās, patvertnēs, bet gaisā jau dūc lidmašīnas. Kaut kur ducina zenīrtalerija, krīt ienaidnieka bumbvedēju postīgā krava, pārvērdama veselus namus putekļos. Iznīcinātāji kā satrakoti vanagi medī tos, un tomēr šur tur pilsētā jau parādījušās liesmas. Viena otra nama drupās aprakti, vai arī ielās šķembu sakapāti tie dīvainie drošsirdīgie, kas nav meklējuši patvērumu. Tur ir sirmgalvji, tur ir pārgalvnieki bērni, kas vēl priekš britiņa bija dzīvi un varbūt pat laimīgi, bet tagad — savu tuvinieku apraudāti, izrauti no savējo un savas tautas vidus. Un nu laudis prasa — kā tas drīkstēja un varēja notikt? Tālu no frontes, ziedoša pilsēta un pēkšņi — liesmas, drupas, sakropļoti un nonāvēti cilvēki, asaras un sāpes. Kā tas varēja notikt?

Tā tas notiek tāpēc, ka šis kašs ar savas tiešās ietekmes izplatību ir neierobežots. Ienaidnieks meklē savus mērķus tur, kur vienā uzbrukumā tas varētu iznīcināt lielāku cilvēku masu. Ik pilsētai tagad var draudēt briesmas un ikvienam tagad jāizprot un jāpadodas kara uzspiestajai dzīves likumībai. Un šī kara pirmais noteikums tāpēc ir nežēlīgs, bet skaidrs: visiem, kuŗu rokas nesaista darbs pilsētā, arī pilsētā nav jāpaliek, lai izvairītos no sevis iznīcināšanas, lai atvieglotu pilsētas aizsardzības darbu, bet galvenais — lai pasargātu savas tautas pastāvību, neradot liekas rētas tautas dzīvajā miesā. Šīs prasības izpildīšana ir ikviena cilvēka un visas kopības disciplīnas jautājums — disciplīnas, ko nedrīkstētu grozīt ne sīkas personiskas, ar ko ējām tautas interesēm nesaskanīgas vēlēšanās, ne ģimenes dzīves ērtās saistības.

Kā es varu aizbraukt, ja viņš paliek šeit darbā? Kā es varu ļaut savai sievai, savai vecajai mātei, saviem mazajiem bērniem doties projām svešos laudis, ja viņiem šeit savā mazajā, mīļām lietām un lietīnām pilnā un siltā dzīvoklītī ir tik tikami? Ko darišu es šeit pamests viens? Kā iespējams izjaukt silto, gadu gadiem ierasto ģimenes kopību?

Lūk, jautājumi, kas tagad nodarbina un dara grūtas domas ikvienam pilsētniekam.

Taču atbilde ir vienkārša. Arī kašs cilvēka dzīvē nav nekāda ierasta parādība. Tas apgriež visu dzīvi otrādi, un tāpēc arī kara laika prasības ir aēģārnas, kaut arī tās ved uz to pašu mērķi, kam mēs dzīvojam miera laikā — uz savas tautas stiprināšanu un tās nākotnes pasargāšanu. Ja miera laikā latvietis stiprina un cieši nocietina ģimenes kopību, kas ir mūsu tautas organisma pamatšūniņa, tad nežēlīgais kašs ģimenes neiznīcināšanas labad dažkārt prasa, lai ģimenes locekļi uz laiku cits citu atstātu un nebūtu pakļauti liekām briesmām. Kašs beigsies un tad katrs atkal laimīgi steigsies atpakaļ uz savu ģimenes lizdīņu, lai atjaunotu un celtu savu dzīvi. Kašs nav dzīves cēlējs, iekāms tas nav beidzies ar uzvaru. Kara laikā visām rūpēm jābūt par dzīves uzturēšanu; ja esi kašā — zini, ka tev visos apstākļos jāšargās no iznīcības un liekiem upuriem, jo upuris ir vērtīgs tikai tad, kad tas ir ziedošs uz tautas kopējā ciešanu altāra.

Šis atziņas un rīcība, kas no tām izriet, latvietim šķiet nepanesami smagas, jo tās sajauc visu ierasto dzīves kārtību, tās saskalda atsevišķās daļās visu to, ko mēs uzskatām par nedalāmu, tās — pavirši lūkojoties — sajauc visu dzīves jēgu, kas taču mums latviešiem nosaka — par katru maksu turēties kopā — sievai ar vīru, bēr-

niem ar vecākiem, katram ar savu ģimeni. Bet vai tālākā secinājumā neskan svētākie vārdi — par katru maksu turēties kopā ar savu tautu? Un tad, kad tautai pienākušas baigas un briesmīgas dienas, tad arī mums jāzina, ka vīrs vairs nepieder sievai, bērni vecākiem, ka tie tad ir tikai latvieši, kas pieder savai tautai; tad darāms tikai tas, ko prasa tautas tagadnes un nākotnes intereses. Tas ir norādījums, ar ko saskaņojama mūsu sirds balss un mūsu rīcība. Šī augstākā atziņa ir tā, kuŗā sakpojas pēdējā laikā radušies oficiālie norādījumi par to iedzīvotāju izveļošanu no mūsu pilsētām — it sevišķi no Rīgas — kuŗi nav tieši saistīti darbā, kuŗi tieši neveic pienākumus pret valsti un savu tautu, bet kuŗus saista šeit tikai ģimenes pienākumi.

To ceļš šodien ved uz Kurzemes lauku novadiem, kur dzīve un darbs vēl rit mierīgi, kur tāli lielgabalu dārdi, kur jālidz novākt un izkult jaunā raža.

Lai nerastos pārāk sarežģītas pārdomas, ko un kā viss darāms, lai katrai ģimenei būtu vieglāk apmierināt netikamās, bet neatvairāmās smagā laikmeta prasības, oficiālās iestādes arī nav apmierinājušas ar vienkāršiem norādījumiem. Tās ir nodibinājušas Rīgas iedzīvotāju izveļošanas štābu, kuŗa informācijas daļa atrodas Statistikas pārvaldes namā, Lāčplēša ielā 1. Šeit nu steigdas visi tie, kas laikus sapratuši galvaspilsētas atstāšanas nozīmi. Sākumā gan šeit iegriežas galvenā kārtā laudis no tām ģimenēm, kam radnieciski vai draudzīgi sakari ar kurzemniekiem, tomēr jau tagad netrūkst daudz tādu, kas lūdz informācijas biroju norādīt vietu, kur viņi ārpus Rīgas varētu apmesties. Rīgas iedzīvotāju izveļošanas štāba talcinieces — Latvju Jaunatnes organizācijas meitenes turpretim steigdas iznēsāt pa pilsētu atļaujas resp. norīkojumus braukšanai vilcienā ikvienai rīdzinieku ģimenei, kas pieteikusies izveļošanai. Šīs laipnās meitenes atzīmē arī, kam vajadzīgi mantu nesēji un satiksmes līdzekļi, lai ģimene varētu nogādāt uz vilcienu savu nepieciešamo iedzīvi.

Jau daži vilcieni aizbraukuši ar laukos novietojamiem pilsētniekiem, taču oficiālās iestādes aizrāda, ka ģimeņu brīvprātīgā pieteikšanās tomēr ir samērā kūtra. Ģimenes ne visai steigdas galīgi izlemt izveļošanas lietu, un tā var pienākt brīdis, kad iestādēm jāizdod speciāli rīkojumi, lai kūtros piespiestu rīkoties saskaņā ar apstākļiem, un, protams, šāda piespiedu aizbraukšana būs nepatīkamāka.

Tomēr nencodīsīm pārāk bargi izveļotāju kavēšanos! Prāta lēmums ne vienmēr

Foto H-PK Blumenfelds

spēj viegli pārvarēt sirds jūtas, kas saista pie sava ierastā dzīves veida, bet ja arī šī liksta novērsta, tad izceļotājam rodas bažīgs jautājums: kā mani tur saņems, kā uz mani skatīsies tie laudis, kuŗu pajumtē es, svešs, nezināms cilvēks, ielauzīšos? Vai tad nav zināma latvietim neatņemama īpašība ārpus mājas būt sabiedriskam, bet savā ģimenē, atskaitot svētku brīžus, noslēgties un neļaut svešiem ļaudīm ielauzties šai viņa ciešajā, šaurajā lokā? Tagad viņš nebūs sevišķi priecīgs, redzēdams savā sētā mani ar maniem bērniem.

Mēs varētu sacīt, ka šādu pārdomu šai grūtajā laikā nemaz nedrīkstētu būt, bet tad mēs savai dabai un raksturam teiktu pārāk glaimīgus komplimentus, jo vai tad nepastāv latviešu sakāmavārds — rads rada velns! Vai atsevišķos gadījumos latviešu cilvēks latviešu cilvēku nav saņēmis pārāk neviessmīlīgi?

Mēs varam to nosodīt un varam būt sašutuši par šādu netaktisku rīcību, bet ar to mēs nespējam padarīt par nebijušiem notikušus faktus. Un tādēļ — ja pārmetam, ka daudzi rīdzinieki vēl nespēj vai negrib izprast stāvokļa nopietnumu, tad tikpat stingri mēs drīkstam prasīt, lai arī tiem, kam patriotiska izturēšanās un izpalīdzība saviem tautiešiem ir vienaldzīga, oficiālās iestādes šajos jautājumos nekautrētos radīt galvas skaidrību.

Tagad mēs dzīvojam ārkārtējos apstākļos. Mūsu tauta un tās nākotne ir briesmās. Nerunāsim tikai skaistus vārdus, bet sekošim visi tiem saprātīgiem aicinājumiem, kas izsaukti, lai iespējami paglābtu mūs no ik brīdī draudošām briesmām, un domāti mūsu tautas labāko cerību piepildīšanai! Ikviens rīkosimies tā, lai pāri mūsu šaur-sirdībai un patmīļībai mirdzētu tautas ideāli, kuŗiem mums jākalpo, ja gribam saukties latvieši.

Vini nicina nāvi

viešu leģiona Rīgas slimnīca kādā jūlija beidzamajā dienā tapusi dažās stundās. Izklusās gan tas neticami, bet tomēr ir reāls piemērs, kādi panākumi darbam, kurā liktas visas spējas un arī sirdis. Sarunā ar jaunās slimnīcas priekšnieku pulkv. Dr. Ledīņu atklājas, ka iesākumā te viss bijis jārada gandrīz no nekā. Bet ar sabiedrības siltu atsaucību jau īsā laikā ievainotajiem cīnītājiem sagādāts viss nepieciešamais. Tagad drūmais māju bloks Adolfa Hitlera ielas deviņdesmittrešajā numurā mainījis savu noskaņojumu, iekšpusē tapis gaišāks, siltāks. Šī māja tagad ir visai nozīmīga. Neviens latvietis nevarēs vienaldzīgi paļaut garām uzrakstam — Latviešu leģiona Rīgas slimnīca.

Kad šai mājā ieiet, apņem tāds dīvains siltums. Kur gan tas rodas? Tas laikam būs šīs mājas lielākais noslēpums, kas tomēr nevar palikt nepamanīts. Ja ciešāk ieskatās ārstu, māsu un kopēju sejās, kļūst saprotams, kādēļ šai mājā, kur saule iespīd diezgan paskopi, ir tomēr gaiši un silti. Te apņem ievainoto cīnītāju sirds kvēle, kas kļuvusi nepacietīga, nevarēdama sagaidīt savu laiku kaujas laukā. Šai klusajā mājā jūt arī cīņas lauka aso drudžaino elpu. To jūt, ieskatoties smagi ievainoto bālajās sejās ar sakaltušām sausām lūpām un drudzī spīdošām acīm. Bet rūpīgā dziedināšana mazina sāpju smagumu, jauno mūsu sirdžu siltums ātrāk sadziedē brūces. Te ir ievainotie no dažādām latviešu zemes pusēm, gluži tāpat kā frontē — mīļīgais kurzemiešs, sapņotājs vidzemnieks un pārgalvīgais rīdzinieks — visi viņi nicina nāvi.

Slimnīcā viens no smagāk ievainotiem ir kaprālis Dreimanis — Jelgavas aizstāvis pirmajās kritiskajās dienās. Bet ar smaidu viņš pacieš smagā ievainojuma sāpes. „Nu

Slimnīcas aptiekā rūpīgas rokas izgatavo ievainotajiem zāles

jau būs labi,” saka jaunais kaŗotājs pēc sāpīgās pārsiešanas. „No briesmām nevajag bēgt. Ja droši pret tām cīnās, tač iespējams tās novērst.” Šis jaunais cīnītājs ar kvēlo sirdi nelaimīgs par to, ka tam vēl ilgu laiku vajadzēs pavadīt slimnīcā, līdz varēs atgriezties cīnītāju rindās. Kaprāļa Dreimāņa sejai pārslidēna, atceroties smagos mirkļus pie Lielupes, kad boļševiki jau kāri skatījušies uz Rīgas torniem. Jaunajam kaprālim sirdi degusi tikai viena doma — kā ienaidnieku atsist. Cīņas niknumā viņš veicis daudz ko tāda, kas prasa pārcilvēciskus spēkus, kamēr smagi ievainots. Kaprālis Dreimanis šos brīžus atceras kā baigu murgu. Nebūdamas ierindas cīnītājs, viņš tomēr ķeries pie ieroča aizstāvēt savu dzimto zemi, kad tai briesmas bija jau nenovēršamas.

Ievainotā cīnītāja acis mirdz, un viņš ir laimīgs, ka izšķirīgajā brīdī tam nepietrūcis izturības, drosmes un apķērības. Kas dalās ar tautu tās visjaunākajās stundās, tas arī iegūst visvairāk. Nekas nav salīdzināms ar gaišumu varoņa sejā, kas, sevi aizliegdam, cīņā uzvarējis.

Latviešu leģiona Rīgas slimnīcā ir daudz krustmāšu un krusttēvu. Galvenā krustmāte ir Lauksaimniecības ģenerāldirekcija, kas uzņēmusies visas slimnīcas apzināšanu un arī gādību. Pirmais lielākais atbalsts sākumā slimnīcai bijušas lielāks skaits ACS ziedotās gultas ievainotiem. Daudz darījusi krustmāte Turība, saviem līdzekļiem ierīkodama visu slimnīcas otro stāvu. Atsaucīgi ir arī Meža departaments, Labības centrāle, Amata, Kuze, Laima, Farmacija un vēl daudzas citas biedrības un uzņēmumi. Labu krustmāšu un krusttēvu slimnīcai radušies arī Rīgas privātajā sabiedrībā, kas devuši labāko, ko viņi spēj, saprazdami šāda darba lielo nozīmi. Ar vērtīgiem saņiem nāk arī lauku sabiedrības delegācijas.

Konservātorija ievainotos iepriecina ar mūzikāliem sniegumiem. Priekšnesumu brīdī slimnīcas zālē sestajā stāvā sanāksē ievainotie, kas var atstāt savas gultas, un arī slimnīcas personāls. Atskaņojumus pavada liels aplausu birums. Šī priekšne-

Nikni kaŗa viesuļi brāžas pār Latvijas druvām un pilsētām. Latviešu kaŗavīrs cīņā par tēvzemi ciešāk tvēris ieroci un varonībā nicina nāvi, ko sēj ienaidnieks. Vienaldzība atkūst no sirdīm, un tumsa krīt no plakstiem, kad latvju zeme zvēro briesmās. Kas gan būs latvietis bez savas dzimtās zemes! Karsti tas pieķeries šai zemei un pārāk dziļi šeit sakņojies, lai varētu pārāugt kur citur. Daudzi to gan paši nemaz neapzinās un arī pilnīgi neizprot, kāds pienākums tos saista ar šo zemi.

Auglīgās druvas sev par upuri izraudzījis bargais kaŗa dievs, kā baigs vilnis, tumšu spēku vadīts, nāk ienaidnieks. Viss ietinas vaidos un ciešanās. Zeme un gaisi jūk trakās kauju ugunīs. Bet latviešu kaŗavīrs stājas ienaidniekam pretī, ticēdams savam spēkam, savai izturībai un savām tiesībām uz šo zemi. Latviešu zemes sargātājs, kam nekāds upuris tēvzemei neliekas par lielu, tver ieroci, ticēdams, ka tas savu iegūs, ka

Sauli noraus sev kā zelta vārpu
Un ar durkli izdzīs savu vāgu...

Vistiešākā saskarsme ar fronti, ar ievainoto cīnītāju, ir frontes slimnīcā. Tāda nesen ir radusies Rīgā, kaŗa laikā pirmā. Lat-

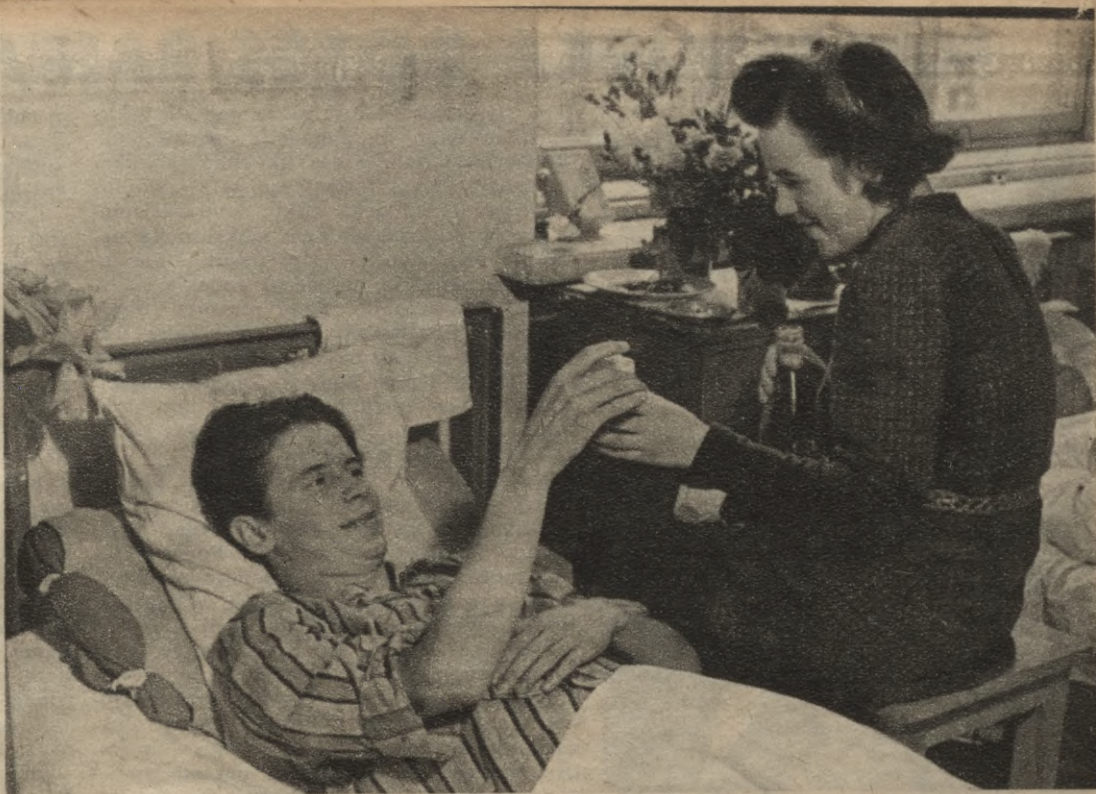
Labo krustmāšu apmeklējums

suru zāle ar balti noberztajiem koka ķeb-
līšiem ir visoriģinālākā visā Rīgā. Istabas
ar slimnieku gultām vienkāršas, bet mājī-
gas. Te vienmēr svaigi rudens ziedi, kas
krāslainās telpas dara priecīgākas. Par zie-
diem gādā slimnieku kopējas — talcinie-
ces. Te daudz dara Latvju jaunatnes orga-
nizācijas meiteņu kopa, arī uzcītīgi dežū-
rējot pie smagāk ievainotajiem, ko daž-
kārt nevar ne mirkli vienus pamest. Arī
par to ir domāts, lai ievainotajiem netrūktu
vajadzīgās lasāmvielas. Slimnīcas biblio-
tēkas pārzine Elfrīda Krūmiņa ar savu ener-
ģisko rīcību jau savākusi diezgan daudz
grāmatu.

Tikko pabeigts ierīkot mājas otrajā stāvā
plašas operācijas telpas. Kad paver dur-
vis uz šīm telpām, acis sitas žilbīgi balta
gaisma. Spoži asmeņi un instrumenti te
tausta ievainoto brūces. Šai laikā slimnīcai jau ir viss nepieciešamais, lai iz-
darītu arī smagas operācijas. Ir ēzādas
aparātūras, aptieka un laboratorija. Re-
monta darbi slimnīcā vēl nav pilnīgi pā-
beigti. Jāpārveido slimnīcai nepiemēro-
tās blokmāju telpas un šaurie koridori.
Vienīgi apakšējā stāvā gandrīz visi darbi
jau veikti. Te administrācijas telpas, arī
moderna „telefona centrāle” un plaša ēdam-
zāle, kur sienas grezno dažī skaisti lat-
viešu gleznotāju darbi, ko autori ziedojuši
slimnīcai. Par slimnīcas izdaiļošanu norū-
pējusies virsmāsa Benita Lodziņa. Kaut gan
viņas darba apjoms te sniedzas par visu
plašo slimnīcas bloku, to nemitīgi rausta
uz visām pusēm, tās redzīgais skats cenšas
iedziļināties katrā lietā, kam kāda nozīme
slimnīcai. Virsmāsa Lodziņa nožēlo, ka vi-
nai tik maz laika šim darbam — diena
daudz par īsu.

Viņa priecātos, ja arī gleznotāji slimnīcā
būtu biežāk sastopami apmeklētāji, noda-
dot savus darbus kaut vai lietošanā, lai
būtu iespējams atdzīvīnāt ievainoto istabu
vienmuļās sienas.

Slimnīcas vadība darījusi visu iespējamo,
lai ievainotajam kaņavīram sagādātu va-
jadzīgāko un labāko. Ar sabiedrības lielo
atsaucību un darba darītāju pūliņiem un
labo darba gribu veikts ļoti daudz. Bet dar-
ba daudz, jo bez šīs centrālās Lātviešu le-
ģiona slimnīcas vēl padomā ierīkot nodaļas
provincē.
A. Rītupe.

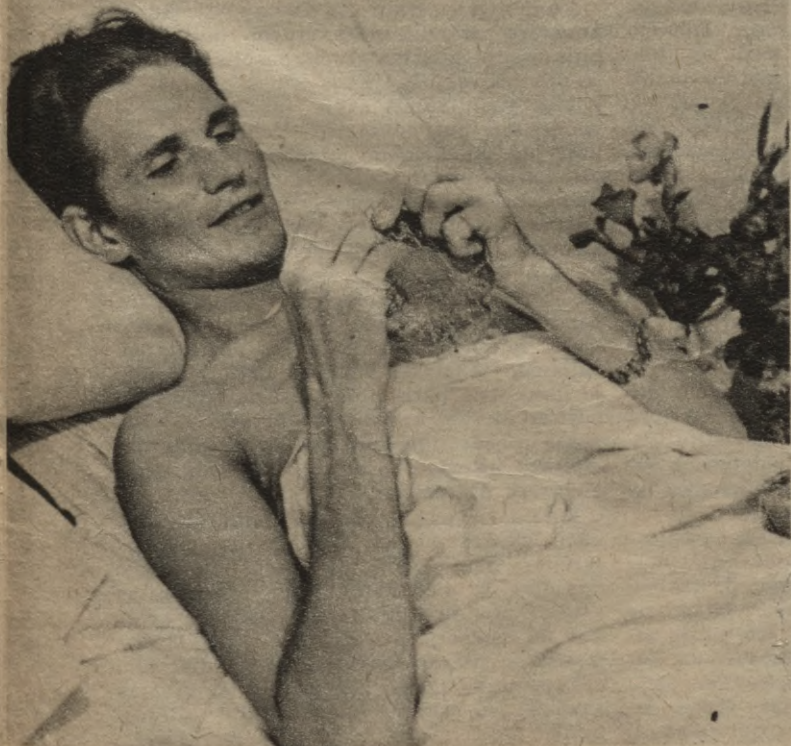
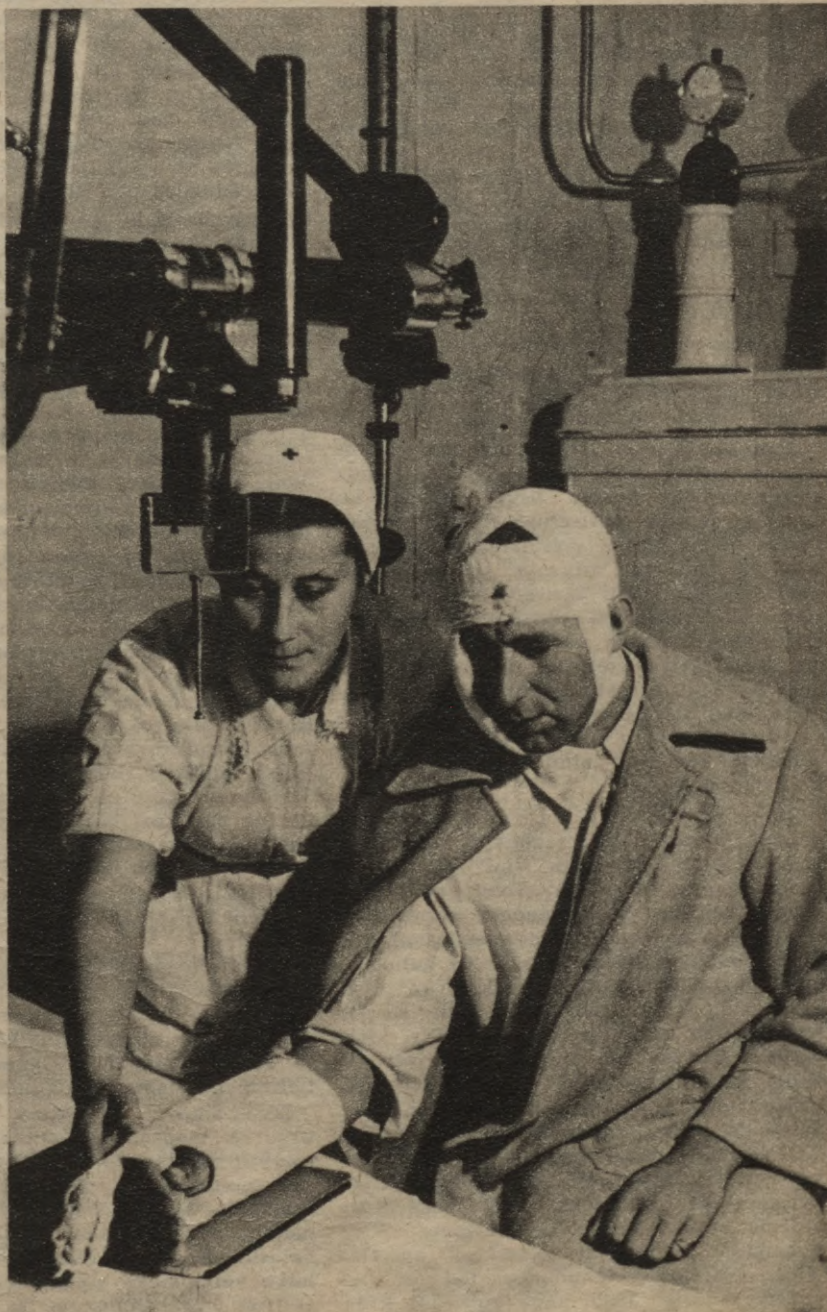

*Ļoti gaidīta ir apmek-
lētāju stunda, un no
mīļām rokām saņemts
dzēriens divkārt spir-
dzina*

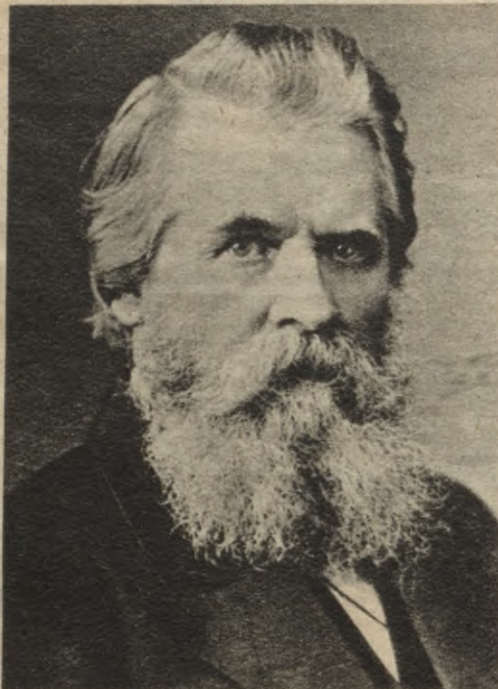
*Rentgena kabinetā
gūstama skaidrība
par neredzamo kaulu
lūzumu stāvokli*

*Lai īsinātu smagos
mirkļus, ievainotais
kapr. Dreimanis atra-
dis lietišķīgu laika
kavēkli*

Laikmeta uzņ.

MĀKSLINIEKA ROZES RAIBAIS MŪŽS

Par vienu no vecākajiem latviešu māksliniekiem uzskatāms Jānis Roze, kas ir arī pirmais starp latviešu daiļiniekiem, kam Krievijas ķeizarišķā mākslas akadēmija piešķirusi mākslinieka (1854.), bet vēlāk akadēmika gradu (1860.).

Spēka briedumā Roze nokļūst Pēterburgā un studē glezniecību. Ieguvis mākslinieka gradu, viņš dodas uz Drēzdeni un Mincheni. Pēc divu gadu studijām pie populārā portretista galma gleznotāja Joz. Bernharda (Bernhardt) (1805.—1885.), viņš atgriežas Rīgā kā pilnīgi nobriedis un spējīgs portretists. Nākamā braucienā uz Pēterburgu viņš nodod Krievijas mākslas akadēmijas padomei savu pašportretu, par ko tā viņam piešķir akadēmika gradu.

Apceļojis Vāciju, Itāliju un Franciju, Roze apmetas uz dzīvi Rīgā. Te viņš daudz glezno, sevišķi turīgo Rīgas pilsoņu un augstāko ierēdņu portretus. Kādam iebraukušam pilsmanietim viņš izteicies, ka viņa honorārs par visā auguma portretu esot 2000, bet par krūšu portretu no 1500 līdz 1000 zelta rubļi. Tā, cītīgi strādādams, Roze iekrājis naudu un uzceļ četrstāvu namu, kurā ierīko viesnīcu „Metropol”. Sai pašā laikā Roze rosīgi piedalījās Rīgas Latviešu biedrības darbībā, kā arī vispār latviešu sabiedriskajā dzīvē, un šķita, ka māksliniekam iestājies laimīgākais un raženākais darba posms.

Rozes neapvaldītais un kūsājošais temperaments tam allaž sagādāja pārsteigumus. Lai tos novērstu, viņš algoja sev padomdevēju advokātu Tonnageli (Thonnagell). Stāsta, ka Tonnageļa mapē esot atradušas vienā gadā kādas piecdesmit pret Rozi vērstas sūdzības. Taču tās neliecina par mākslinieka „kašķīgo” raksturu, jo tie, kas pazina Rozi, atsaucas par viņu kā par ļoti sirsnīgu un mīlu cilvēku (Kr. Morbergs). Lai tas būtu kā būdams, bet ar 1879. gadu Rozes dzīvē iestājas lūzums. Viņam vejas virsū viena nelaime pēc otras. Sai gadā viņš pazaudēja savu namu, ko, kā tuvinieki stāsta, dzērumā no mākslinieka esot izmānījis kāds tuvs toreizējā policijmeistara radnieks. 1884. gadā Roze nolēma braukt vēlreiz uz ārzemēm. Viņš apmeklēja Romu, St. Remo un apmetās Nicā. Cerētos panākumus negūdzis, viņš stipri saguris 1895. gadā atgriezās Rīgā.

Viņa septiņdesmit divi mūža gadi to pēdārijūši nevarīgu, un pieņemtie portretu pasūtījumi viņam sokas tik slikti, ka kādreizējais stingras formas meistars un labs kolorists, lai kā nekā vilktu savu eksistenci, ķeras pie visbanālākā, mākslinieka necienīga paņēmiena — viņš pasūtīnātāja fotografiju palielina, uzlīmē uz audekla un izkrāso eļļas krāsām. Šādu portretu divos pēdējos gados viņam uzkrājies skaitā līdz desmit, un to vērtība ir zem katras kritikas. Bet te jāņem vērā viņa neiedomājami grūtie dzīves apstākļi, cīņa ar lielo trūkumu un nabadzību, kādā viņš šos pēdējos divus gadus pavadījis.

Par šā dižā un staltā mākslinieka pēdējo dzīves posmu man stāstīja viņa tuvais un sirsnīgais draugs Kristaps Morbergs. Viņu vienīgo Roze esot apmeklējis līdz pat savam mūža rietam un, ierazdamies pie Morberga Romas viesnīcas kantorī, allaž mēģinājis atdarināt agrāko neatkarību un dzīves prieku. Tikai ar piespiešanos Morbergam nācies noslēpt smīnu, uzlūkojot šo impozanto figūru, kas tik stipri līdzinājies franču ievērojamā grafiķa Domjē puskarikatūriskajiem krogus brāļu tipiem. Divu draugu saruna bijusi parasti īsa — pāris iztukšotu šnabiņu, neliels naudas atbalsts, kāds anekdots un vīrišķīgs rokaspiediens. Kad 1897. gadā Roze ilgāku laiku nav ieradies pie Morberga, viņš devies to uzmeklēt Grizīņkalna tuvumā, mazā šķērsielīnā kādā pagrabā, kur tas mitinājies. Atrazdams pagrabu noslēgtu un aizzīmogotu ar policijas zīmogu, Morbergs, apvaicādams pēc Rozes, saņēmis atbildi, ka Roze miris priekš dienām trim, liķis atrodoties Jāņa draudzes kapličā un apbedīšanu policija nolikusi rīt pulksten vienā. Nākamā diena bijusi ļoti saulaina. Morbergs līcis aizjūgt savu labāko melni un ieradies kapsētā minūtes desmit agrāk par nolikto laiku. Te viņu pārsteidzis kapu sargs, teikdams, ka Rozi apbedījuši pulksten vienpadsmitos, jo tik un tā par aizgājēju neviens nelicies zinis, un policijas iecirknis atbildējis, ka viņiem nekādu iebildumu par Rozes apbedīšanu pulksten 11 neesot. Tā kā kapračiem šī stunda izrādījusies visai parocīga, tad viņi tā arī izdarījuši. Morbergs uzmeklējis sava drauga kapu kopīgu, nolīcis krāšņu ziedu vainagu un skumjās pārdomās brīdis pa rudenīgu lapu nokaisīto ceļu uz vārta pusi. Tā vientulībā un klusībā nobeigušās kādreiz jautrā un skaļā mākslinieka šīs zemes gaitas.

Nav arī daudz darbu, kas palikuši no Rozes veiklo roku darinātās otas, jo to vairums pazuduši pirmajā pasaules kara laikā. Valsts mākslas mūzejā ir divi portreti: J. Cimzes māsa un vīrieša portrets, kas liecina par Rozi kā spidošu mūsu portretu meistarū pagājušā gada simteņa sešdesmitajos gados. No šiem darbiem runā laikmeta stils, meistara cienība pret formu un tās delikātā izjūta līdz ar labi niansētu krāsu apdari.

Šis rindīnās nobeidzot, gribas minēt dažus nostāstus par Rozes dzīvi, kas raksturo viņu kā ar veselīgu humoru apveltītu cilvēku un kas Rīgas tā laika mietpilsonīgajā, snaudulīgajā dzīvē ienesa dinamiku un tieksmi uz zināmu spriegumu.

Dzīrnavu akmens. Kāds grāmatu tirgotājs mēdza iauvīznākūsās grāmatas piesūtīt mājās ieskatam saviem patīvīgajiem noņēmējiem. Pēc zināma laika tie grāmatas vai nu iegādājās, jeb sūtīja atpakaļ. Arī Roze saņēma grāmatas un, tās nelāsīdams, krāva tik kaudzē. Pēc kāda laika veikalnīeks atgādinādams lūdza izšķirties. Māksliniekam tas aiziet pa ausu

galiem, un beidzot tirgotājs Rozi iesūdz. Tiesa piespriež Rozem samaksāt grāmatu vērtību. Mākslinieks par to noskaišas un nolemj atiebties.

Kādu dienu pie grāmatnieka veikala pietāj smagais pajūgs un vairāki strādnieki, ne vārda neteikdami, ievēl veikala telpās lielu dzīrnavu akmeni. Tirgotājs izbrīnā prasa, ko tas nozīmē, un domā, ka notikusi pārskatīšanās. Bet, izlasījis klātpielikto zīmīti, viņš nojauš, kas par lietu, jo tur rakstīts: „Roze lūdz apskatīt. Ja nepatīk, sūtiet pēc mēneša atpakaļ.”

Birģermeistara grāmatas. Reiz Rozem ievajadzējies būt birģermeistara kancelejā. Kaut gan bijušas runas stundas un daudz tautas, taču kancelejā nebijis neviena ierēdņa. Kādu pusstundu velti nogaidījis, Roze noskaišas, salasījis no ierēdņu galdiem izejošo un ienākošo rakstu un grāmatvedības grāmatas, iesēdies važoni un aizvedis tās gubernātoram. Nododams grāmatas, tas sacījis, ka viņam ilgāk nebijis vaļas tās uzraudzīt. Baidīdamies, ka, viņam aizejot, tās varētu kāds piesavināties, jo visi ierēdņi laikam bijuši pusbdienās, viņš tās atvedis, lai nodotu gubernātorā glabāšanā. Pēdējais ļoti izbrīnījies, bet pateicies, un, atdodams pazaudētās grāmatas izmīsušajam birģermeistaram, izteicis savu nepatīksanu par nolaidību.

Mēli var rādīt... Pastaigādams pa ielām, Roze ilgi mēdzis apstāties pie skatļogiem. Kādā pārdotavā to ievērojuši un samācījuši izsūtāmo zēnu Rozi no iekšas aizvien pamēdīt. Roze beidzot saskaities, ieskrējies veikalā, atsaucis policiju un pieprasījis sastādīt protokolu. Iecirkņa policija pazobojusies, ka par mēles rādīšanu likumos nekāds sods neesot paredzēts, un no protokola sastādīšanas atteikusies. Roze apmierinājies tikai tad, kad iecirkņa priekšnieks savu apgalvojumu parakstījis. Roze, sastapdams uz ielas policijmeistaru, nostājies viņa priekšā un rādījis tam mēli. Policijmeistars Rozi līcis uz vietas apcietināt, noturēdams to par tīšu apvainotāju vai par ārpātīgu. Roze, ne vārda neteikdams, pasniedzis pārsteigtajam policijmeistaram iecirkņa policijas priekšnieka izrakstīto zīmīti ka par mēles rādīšanu likums nesoda, un protams, ticis atbrīvots.

Portrets nav līdzīgs... Rozes honorārs par viņa gleznotajiem portretiem bijis visai augsts. Taču pasūtīnātāji to labprāt maksājuši. Kāds Rīgas pilsonis ar kundzi pasūtīnājuši savu portretu, vienodams arī par honorāru. Kad glezna nākusī jau pie beigām, laulātais pāris atzinis, ka norunātais honorārs tomēr esot par lielu. Lai maksu nospiestu mazāku, tie teikuši, ka portretam nav līdzības. Roze šo atziņumu līcis izteikt liecinieku klātbūvē un itin laipni abus izvadījis, it kā lieta būtu likvidēta. Liels bijis laulātā pāra pārsteigums otrā dienā, redzot savu ģimētni kādā bārdzīņa skatlogā ar noziepētiem vaigiem. Rīgā tas sacēlis lielu jautrību, jo gleznotais pāris bijis plaši pazīstams un portreti tiešām izdevušies ļoti līdzīgi. Tās pašas dienas novakarē pāris ieradies, lai atpīnkto izķemoto portretu. Par sodu Roze honorāru divkārojis.

Roze ciemā. Roze Pēterburgā bieži nācis ciemos pie Kr. Barona. Te viņš izturējies visai brīvi, un proti: runādams apsēdies uz piedāvātā krēsla, turpinādams sarunu, atlaides uz divāna, nometis svārkus un beidzot, novīlcis vienu zābaku, aizmetis to pretējā istabas kaktā, drīz tam sekojis otrs zābaks, pēc brītiņa tas mantas savācis, bet saruna nepārtraukti ritējusi tālāk. Andis Bajārs.

VEJA VĒRPETE

(9. turpinājums.)

Bet tad notika kas negaidīts. Uz mirkli atsprāga lūkas durvis, Mieža brālis iestēnējās un novēlās pa kāpnēm lejā.

„Smulis! Cilda nošāca kā odze un aizcirta lūkas durvis.

Ješka atlēca no pakšņa. Viņš slaucīja ar delnu sasvīdušo pieri. Paldies Dievam, tas nerrs tagad gul pie viņa kājām!

Puisis tiešām necēlās. Viņš pavalstījis ērtāk, iebāza galvu nātrēs un smagi pūta.

„Ak tu debess eņģelīt, kas tas par smagu spērienu! Bet es vēl elpoju! Knausīt, vai tu dzirdi? Kāp zemē, nejokojies! Paklausies, kā sirds pukst! Kurkulīt, par tevi pukst! Nāksi? — Nu nenāc! — Duksīt, su, su, sunīt! Ritinies man blakus! Tā vēja svilpe mani nopūta lejā, bet te ir labi, kaut tu zinātu, cik labi!..” Un Mieža brālis iebāza galvu dziļāk nātru cerā.

Ješka lēnām un svinīgi aizgāja mājās. Tā, tas nu ir padarīts! — viņš teica pats sev un apmierināts lielās gultā, kā advokāts, kas laimējis smagu prāvu.

6.

Vārpatu negods auga arvien lielāks. Ļaudis iznēsāja Cildas neslavu uz visām debesu pusēm kā vējš spārnainas nezāļu sēklas. — Padomājiet, kādā pirmdienas rītā Mieža brālis atrasts Vārpatu sētmalā, novārtījies ar vircu un mēsliem! Dažas dienas vēlāk ļaudis jau zināja stāstīt, ka nelaimīgais brūtgāns meties tišu prātu vircas bedrē un Cilda, vienā krekļā, skrējusi to glābt. Tenkas auga un zarojās, gluži kā Vārpatu laukos nekaunīgie gušņu ceri. Slavenā māja kļuva vēl ievērojamāka. Visi runāja, sprieda un melsa, visi gaidīja, kādu galu ņems trakā Vārpatu saimniece ar savu nevaldāmo meitu.

Tiešām posts mājās Vārpatām virsū kā melna nakts, to vislabāk apzinājās saimniece Jete. Viņa lamāja meitu un kaunināja, nievāja un nicināja, bet Cilda, uzmetusi plānajās lūpās urskuli, spītīgi teica: „Es viņu precēšos, to mēslu vaboli, nu!”

„To rušķi? — Apzēlojieties, ļautiņi, viņš to skuķi ir nobūris! Viņš viņai atņēmis prātu! Vai neviens neredz to postu, vai neviena sirds neiežēlosies par nelaimīgu māti? Ak debess, žēlo un sodi! Lej sēru un uguni lejā, bet neļauj man vienai to postu piedzīvot!” Jete vaimanāja kā ārprātīga, skrēja kalnā un lejā, sūdzējās katram cilvēkam, ko satika.

Āboliņa atāls aizlija, noplautās auzas dienām gulēja nesaceltas, laukā visi darbi iestrēdza un kavējās. Vārpatās katrs bija aizņemts ar sevi, ar savu lielo nelaimi, nevienam neatlika laika domāt par darbu. Vienīgi klibais Gremzda, neatlicis muguru, auzu laukā vēla kūļus. Reizēm viņš, rokas pūtinādams, atsēdās grāvmalā un dziedāja savas vecās ziņģes. Kopš vasaras neviens viņam nepalīdzēja. Pat Osis, šis manīgais puika, bija palicis kluss un sapīcis cilāja savu garkāti otrā lauka malā.

Vārpatās kuploja nezāles.

Slīpais Ješka brīnījās par saviem panākumiem. Ūdens bija saduļkots, vai tagad nemēģināt spožo karūsu notvert aiz astes? Rudens nāk virsū kā melna, gaļa nakts, ko viņš viens iesāks savā aukstajā istabā? O! — sabāzis rokas bikšu kabatās, Ješka ilgi domāja.

Dienas nomācās pelēkas, un lija bez apstājas. Zeme piemirka kā sliksnājs, pagalmos krājās dubļi, un dienām un naktīm vienmuļi plīkšķēja jumta lāstekas. Sen vairs nekūpēja purvi, istabās nelīda gruzdošo trūdu dvinga.

Tomēr Vārpatu Cilda vēl arvien vakaros skrēja uz klētsaugšu, ik reizes klādama palagu citā vietā. Jumts bija caurs, ūdens pilēja ar vienmuļu, gausu troksni, kas kaitināja kā neatlaidīgi zaimi. Paks, paks — nenāks, nenāks! Viņš nenāks! Reizēm pēkšņi kaut kur tumsā nočurkstēja sakrājusies ūdens straumīte — dzer-r-r! Un brī-

MIRDZA ČUIBE

Vakars ar rūsu

*Bij jūlija vakars, kad gājām
Gar migušiem laidariem, laukiem.
Salds garoja siens mums pie kājām
Kā virāks no upušu traukiem.
Bet drebēja koku smalles
Kā jusdamas slepenas bailes:
Jo tālumā plandījās rūsa
Un čukstēja vēsma pār druvu,
Ka negaišs ir tuvu.
Tu roku man saspiedi saujā,
Tev maigumā pieglaudus cieši.
Tu teici: „Būs svētīta pļauja,
Raug, kādi mums varenī kvieši.”
Bet asaras acīs man rīsa:
„Dievs, dodī, kaut būtu tev tiesa!”
Jo tālumā plandīja rūsa,
Un šaudīga laime ir mūsu —
Bij vakars ar rūsu.*

di vēlāk atkal vienmuļi un ilgi — plemp, plemp, plemp! Jau trešo nakti, tik apnicīgi un baigi, ka Cilda, sarāvusies zem segas kamolā, krāva uz galvas visus mēteļus, lai šo riebigo skaņu nedzirdētu.

Bet lietus nepārstāja, zaimi nebeidza čukstēt — plemp, plemp, plemp!..

Bet tad kādu vakaru, kad visas durvis bija beigušas klauzēt kā kalnā, tā lejā, Cilda pēkšņi sadzirdēja klusus, zaglīgus soļus. Vai viņš? Vai Atis? — Nācējs brīdi aplusa, tad atkal pačamstījās, kā sausāku vietu meklēdams. Beidzot iečikstējās kāpnēs. Vai tiešām viņš?

Nē. Pie durvīm pieskārs nedrošas, bailīgas rokas. „Cilda! Cilda!”

Velns! Tas jau Ješka Slīpais!

„Cilda, ielaid!”

„Ha, hā!” meita sāka smieties pilnā kaklā. „Trakais! Kā tas izskatās! Tu, advokāts būdams, pie meitu klēts durvīm kā auša ganu zēns!”

„Man tev kas jāpastāsta.”

„Atnāc rītā uz istabu!”

„Gan aiziešu arī tur, bet tagad gribas ar tevi parunāties vienatnē.”

„Tad pūt vaļā, kas par lietu!”

„Nu, ielaid!” Ješka lūdzās. „Lietus tek aiz apkakles.”

„Pieradinies, pieradinies!”

„Salst, Cilda!”

„Toties karstāki pukstēs sirds.”

„Zināms, ka pukst!”

„Dzirdu, dzirdu. Pāri nogāztai sētai dzirdu, kur nu vēl tepat pie durvīm!”

„Un tev nemaz nav manas vientuļās sirds žēl?” Ješka vilka kā pamests suns, žēli un gari.

„Kā tad nav — ir! Bet līdzēt nekā nevaru! Tava sirds pukst kā lielais sienas pulkstenis, mana tarkšķ kā mazais modinātājs — nē, nē, tur nekas labs neiznāks.”

„Kas var zināt, Cilda! Tāds sparkāķis pulkstenītis, kā tu, nemaz nebūtu manā istabā par ļaunu!”

„Par vēlu, par vēlu, Ješkiņ! Esi jau aizgulējies!” Cilda zvanīja kā misiņa mēle.

„Nestāsti niekus! Vai tu domā — tas —?”

„Muti,” pēkšņi Cilda uzbjāva tik neganti, it kā klētsaugšā mājotu pati velna māte, ne mazais pulkstenītis.

„Vai tad es ko —?” Ješka apjucis stostījās. Viņš aplusa. Tikai caurais jumts sita savu vienmuļo takti — plemp, plemp, plemp!

„Cilda, ielaid!” pēc laba brīža vecais puisis sāka atkal lūgties. Meita neatbildēja. Viņa sarāva ceļgalus pie deguna un pūlējās valdīt dusmas. Tāds nekaupa! Vēl kauc pie pakšņa kā lišķis suns!

„Cildip, meitiņ!”

„Ka es nesāku tevi slānīt, rieki!” meita uzlēca pussēdus.

Noklaudzēja kāpnēs un pagalmā šlakstēja steidzīgi soļi. Ješka bija prom.

Plemp, plemp — plemp, plemp!..

Arī dienas atausa nemīlīgas un pelēkas, piemirkušas debess asaru kā dzērāja sievas acis. Vītolu šaurajās lapās lāsmoja lietus rasa, un zari liecās lejup, kā sērodami par aizejošo sauli un vasaru. Nedzirdēja vairs dziesmu un ganu sasaukšanos, pat stabule vairs nevēterojā pļavā, tikai vālodze, paslēpusies baltalkšņu puduros, ķerca kā mēdīdamās — līs — līs!

Un kamēr šis putns kļiedza, debesis mācās, un lietus nepārstāja.

Arī cilvēki staigāja kā piemirkušī. Pat Cilda nesmējās kā agrāk, bet sapīkusi cēlās govīs slaukt un sadrūmī vakaros ielīda savā vēsajā mīgā.

Viņš nenāca ilgi, šķita, veselu mūžību, bet kādu vakaru, kad debesis noskaidrojās un saulrieta mākoņi sārtojās kā uz vējainu laiku, pie klētsaugšas durvīm atskanēja ilgi gaidītā bals.

„Burzgulīt, es esmu te!”

Cilda pietrūkās sēdus, kā aizdzidama murgus.

Viņš!

Meita pielēca kājās, atrāva durvju kāsi un sagaidīja ciemiņu ar atvērtām rokām.

„Un es domāju, ka es tevi nekad, nekad vairs neredzēšu!”

„Vai tā?” Atis dūdoja tāpat kā agrāk, mīļi un maigi kā meža balodis, lizdu vijot. „Kādēļ gan lai es nenāktu?”

„Kādēļ? Vai tad pie manis vairs var piebrist? Vai neredzēji, kas par dubļu jūru visapkārt?”

„Nu jau lietūs stājas,” Atis mierīgi teica.

„Ak tu nesapraš! Cilvēku mēles to zaņķi sanesušas, ne lietūs! Vai nedzirdēji, kā skanēja visās malās?”

„Ak, tās! Dzirdēju, klausījos. Bet man pa vienu ausi iekšā, pa otru ārā! — Nu, kur tu esi savu lizdu savijusi?”

Cilda norāva puisī sev blakus, iespieda galvu viņa krūtīs un lielas laimes izjūtā nespēja runāt ne vārda. Viņa nepiemēnēja kjūmīgo nakti, kad Atis apdzēries gulēja Vārpatu nātrēs, viņa nepārmēta, netaujāja, nerājās. Viņš bija atkal te, liels, neveikls un padēvīgs.

Bet Atis apzinājās savas vājības. Viņš nedomāja tās noliegt vai mazināt, viņš zināja, ka Cilda ir vienīgā meitene, ko viņš nedrīkst pazaudēt.

„Burzgulīt, vai tu ilgi par mani ļauni domāji?”

„Ak, neprasi!” Cilda negribēja traucēt savu svētku noskaņu.

„Nedari man pāri, mīļvārdīte! Nav miega, ja nezinu, ko tu par mani domā.”

„Ak tu mulķi, mulķi! Vai pats neredzi?” Un Cilda apvijās ar savām siltajām rokām ap puisa kaklu. „Manas dusmas pārgāja ātrāk nekā tavš reibulis.”

„Un es tā baidījos!” Atis padēvīgi čukstēja. „Jau kuŗu vakaru es neāvu kājas, jau kuŗu reizi neatnācu līdz ceļam! Vai tu saproti, burzgulīt, ko es cietu?”

„Ak, bija gan bailes? Labi, ka to zinu. Bet nu nerunā vairs! Pietiek!”

„Lauj man tevi nolūgties, burzgulīt! Nedarišu vairs tā, nūdien nedarīšu!”

„Neticu ne vārdal Tev, tādām neticu! Zinu, ka dzersi un zinu, ka lamāšu tevi kā velnu! Bet, kad tas būs pāri, tad gaidīšu tevi kā savu pestītāju! Vai tu zini, kleivān, ka es tevi milu? Tā milu, ka spītēju savai mātei un visiem cilvēkiem! Pat tev spītēju mīlēdama, tu, palaidni!”

„Vai tā? Vai tiešām tā?” puisis skūpstīja meitu ilgi un karsti.

„Vai tu esi padomājusi, ko mēs ar savu trako mīlestību iesāksim?” pēc brīža Miežu Atis sāka šķetināt tālāk iesākto domu. „Vai tu tiešām gribi, lai es nāku šurp par saimnieku?”

„Ko citu es varētu vēlēties, Ati?” Cilda čukstēja laimes apmāta. „Un jo ātrāk, jo labāk. Tad es tevi arvien turēšu acīs, tad tu nenoklīdīsi kā pēdējais klenderis! Vai

saproti, turēšu tevi aiz ausīm, plēsišu matu un, ja tu kādreiz pārvilksies mājās pierijies, tad splaušu tev acīs, skrāpēšu un kodišu kā kaķis!” meita jau čaloja savā ierastajā bezbēdībā. „Ja tā esi ar mieru, tad velcies tūliņ šurp!”

„Plēs, sit, skrāpē — esmu ar mieru, burzgulīt!” Atis izkusa kā siltā sauļā ievēlies krusas grauds. „Bet ja tava māte mani lamās, tad necietišu!”

„Ak, nieki! Šķilt jau šķil, kā visas sievasmātes, bet gan jau ar laiku norims, ap-radīs!”

„Vai zini, ja tev nebūtu nekā, ne Vārpatu, ne lopu, ne mantas, tad es tevi paņemu klēpī kā dūju un aiznestu kaut kur prom uz svešu malu, un tur mēs sāktu dzīvot kā divi putni jaunā pavasarī. Bet ko lai tagad iesāk? Pati tu viegla kā spalviņa, bet Vārpatas tev uzgulušas uz muguras kā kalns, kur lai es tevi aiznesu?”

Ak Dievs, atkal tās nelaimīgās mājas! Vai Atis nerunāja taisnību? Vecie, kūkmainie jūti gul uz viņas pleciem kā gliemzīm smagais vāks. Nekur tu, cilvēks, nevari aiziet, nekur pakustēties — velc savu nastu visur līdzī kā nosodīta!

Un Cilda sacīja, sakodusi zobus: „Vai tu nepriecājies par manu lielo māju?”

Cilda smējās rīstīdamās.

„Nesmejies! Vai zini, mīļā Vārpatu mantiniece, jo es ilgāk par tavām mājām domāju, jo es vairāk nobistos! Kas es par saimnieku? Ja bullis pārdodams, tad kaimiņiem magaričas izmaksāšu, bet ja telēnam aizgalda jāuztaisa, tad tu ilgi mani lamāsi, kamēr dabūsi kūti.”

„Nūdien, jāsāk ļaut tāpat kā mātei — postā esam! Postā, tu, lielais kleivān! — Ak debess, ja tu nebūtu tik mīļš!” un Cilda pierāva puisī pie strauji pukstošās sirds.

Sarkanie rieta mākoņi tiešām atsauca straujos vēja kumeļus, kas, brāzdamies pār rudenīgajiem ļaukiem, sajauc labības gubības un ēkām norāva dažu jumta skaidu. Vecā Lejas Vārpatu rija vēl vairāk saguma uz pļavas pusi, un Kalna Vārpatu kūts gēvelei vēja dēlis tika atrauts pavisam. Citādi vējš atpūta sausas, saulainas dienas, kas kaltēja un susināja izmirkušo zemi. Ļaudis atkal steidzās veikt nokavētos darbus, locīdamies pa lauku līdz vēlī vakara krēslai.

Naktīs uzkrīta pirmās salnas.

Pēc dažām dienām kartupeļu lauki izskatījās kā noplaucēti ar vārošu ūdeni. Sākās smilšainais darbs. Ļaudis rāpoja vagu pēc vagas, pa divi, pa četri kopā un dažreiz veselām talcām. Lauku vidū krājās iegarenas bumbuļu kaudzes.

Lejas Vārpatu kartupeļu laukā vispirms atnāca klibais Gremzda ar divkāju arku un viņa pēdās sekoja Osis ar zirgu. Viņi sāka izart pirmās vagas.

Rokot arvien iznāca tā, ka Gremzda ar saimnieci tūpēja vienā vagas galā, bet Osis ar Cildu otrā. Vecie strādādami runāja par ražu, par zemi, par jauno rudzu zelmeni, nereti pieminēdami arī senos laikus, kad lauku ļaudis

nepazina ne teātrus, ne biedrības balles, bet krogos dzēra un dancoja ik svētdienas vakaru.

Jaunie turpreti raka kartupeļus klusēdami. Gan Cilda, atguvusi savu možo garu, dažreiz Osi uzrunāja, bet zēns nopurdēja dažus neskaidrus vārdus un apklusā.

„Vai tu dusmīgs, Osi?” Cilda kļuva nepacietīga.

„Nē!”

„Kādēļ tad nerunā?”

„Tu jau arī dažreiz staigā kurlmēma.”

„Vai, Osi, ko tu mani skaties! Es arvien esmu tāla traka un nelzprotama.”

„Bet es saprotu, nemānies!”

„Ko tad? Ha, hā! Nu?”

(Turpinājums sekos.)

Kādas latviešu H-divīzijas apmācība no-metnē. Skaistajā vasaras laikā arī teorētiskās apmācības notiek ārā. Jauniesauktie, lielāko tiesu vēl civilos tērpos, ar dzīvu interesi klausās instruktoru vārdos.

H-PK Vilumsena uzņ.

„Nemaz! Par tevi priecājos, burzgulīt!”

„Vai, kāds tu mulķis!” Cilda tūliņ atplauka un skaļi noskūpstīja puisa pieri. „Bet tepat mums būs jānīkst, tepat mūžs jānokust. Vai lai es skrienu tev līdzī? Ko tad māte? Nokritis sētsvidū beigta. Tad jau labāk piesiešu tevi tepat, tu, lielais pasaulles staigulīt!”

„Vai tā? Bet māte tā kā tā būs beigta. Viņa mani necietīs. Un vārdot es nemāku, nūdien nemākul!”

Visdabīgāka manta

Katra dzīva radījuma dabiska tieksme ir pēc iespējas ilgāk dzīvot, t. i., kustēties, elpot, izjust dzīves prieku. Cilvēks šai ziņā nav izņēmums, bet gan šīs tieksmes izpausnes visapzinīgākais iemiesotājs, jo dzīves balss runā viņā visskaļāk. Pašnāvības, kas līdzīgi lipīgām slimībām priekš šī kapa ik gadus izrāva no mūsu vidus gan spēcīgus pusmūža ļaudis, gan vārgus sirmgalvjus, gan spēkā un dzīves priekā kūšājošu jaunatni, ir nenormāla parādība, izņēmums, kā mēris, tifs, āprāts un tāml.

Raženas dzīves pamatnoteikums ir laba veselība. Tā savukārt atkarīga no stipra, vispusīgi attīstīta un norūdīta organisma. Cilvēka veselības krātuve ir viņa ķermenis ar nemitīgi pukstošo sirdi kā dzīvības centru un regulētāju līdz ar smadzenēm un nerviem. Plaušas un sirds pēc smadzenēm ir mūsu svarīgākie organi. Sirds darbība tieši atkarīga no plaušām. Dzīve sākas ar pirmo elpas vilcienu un ar pēdējo elpas vilcienu izbeidzas. Organismā notiekošo funkciju veselīgo un normālo norišu pamatā ir asinsriņķošanas sistēma. Sirds regulē asinsriņķošanu, kas organismā uztur nemitīgu vielu maiņu. Plaušas pieved asinīm svaiga gaisa daudzumu. Plaušām tāpēc ir primāra nozīme dzīvības parādību norisē. Palīglīdzekļi plaušām ir āda. Tās uzdevums ir ne vien aizsargāt audus, asinstraucus, nervus, kas atrodas zem tās, bet arī palīdzēt plaušām pievadīt asinīm svaigu gaisu un svišanas procesā izvadīt vielu maiņas atkritumus uz āru izgarojumu veidā. Āda tādā ziņā ir otras, jeb, var sacīt, ārējās plaušas. Ādai, kur atrodas vismalkākie asinsvadu atzarojumi — kapillāri un nervu gali, lielāka nozīme nekā mēs parasti iedomājamies.

Āda ir visai iedarbīgs aizsargorgans pret slimībām, tāpēc no ādas stāvokļa lielā mērā atkarīga veselība. Ne velti mēdz sacīt: „Parādi man savu ādu un es pateikšu, vai tu esi vesels.” Cilvēks var drīzāk iztikt ar vienu plaušu nekā ar pusi savas ādas. Veselīga āda ir stingra, bet elastīga, pietiekami spodra, labi apgādāta asinīm, kas tai piešķir iesārtu krāsu. Ja āda ir bāla, mazasinīga, it kā novītusi, pārklāta ar dažādiem izsitumiem, tad tā vairs nav vesela, bet novājināta un slimību dīgļi atradīs dažādus ceļus, kā nokļūt organismā. Slimam organismam savukārt nekad nevar būt veselīga, glīta izskata āda.

Cilvēks ir un paliek vesels tik ilgi, kamēr viņš spēj atgānāties no neskaitāmiem slimību dīgļiem, kas viņam nemitīgi uzbrūk gan no ārienes, gan iekšienes. Stiprākie aizsarglīdzekļi pret slimībām atrodas tieši ādā un arī gļotādā. Ādas aizsargfunkcijas izpaužas ne vien uz ārieni, bet brīnišķīgā kārtā tiek virzītas arī dziļi ķermeņa iekšienē, svarīgākajos iekšējos organos. Lai kāda būtu slimība, — pat maza brūce pirkstā, — tā sadzīs ātrāk un bez sāpēm tādām cilvēkam, kam ir vesela un spēcīga āda, nekā tādām, kam vāja āda.

Pareizi kopjot ādu ar dažādiem dabiskiem veselības kopšanas līdzekļiem, iespējams ievērojami uzlabot ādas stāvokli un līdz ar to stiprināt organisma dabiskos aizsarglīdzekļus cīņai pret mūsu veselības visbīstamākajiem ienaidniekiem — baciļiem. Šie dabiskie ādas kopšanas līdzekļi ir gaiss, gaisma, saule, masāža un ūdens, kas nemaksā nekā, un piedevām ziepes.

Gaisa un saules peldes līdz ar peldēšanos ne vien spēcina ādu un nervus, bet sagādā arī patīkamu labsajūtu. Vasarā mums bija iespēja to pašiem izbaudīt, jo tāda pati labsajūta, kāda rodas ādā pēc gaisa peldēm un peldēšanās, pārvietojas arī uz smadzeņu centriem un, protams, tos uzlabo. Ka tas tā ir, to ikviens būs novērojis pat tad, kad viņš uzgērbj tīru veļu. Tūlīt pēc pārgērbšanās sajūtam patīkams vieglums un rodas pacīlāts garastāvoklis. Tas izskaidrojams vienīgi ar to, ka uz brītiņu iztvīkušajai ādai tika pievadīts tīrs gaiss, kas atrodas tīrajā veļā. Pacīlātais garastāvoklis un vieglums drīz vien tomēr izbeidzas, jo gaisa tīrajā veļā ir maz un tas ātri tiek izmantots. Bet kādēļ gan nesniegt nerviem šādu baudu pēc iespējas biežāk? Un tāda iespēja mums ir arī jaukajām saulainajām vasaras dienām izbeidzoties. Gaisa peldes var ņemt visur tur, kur to atļauj apkārtējie apstākļi. Ja citur nav iespējams, tad to var darīt ik dienas arī savā guļamistabā, un jo labāk pie atvērta loga. Tādas gaisa peldes neprasa nekādu ierīci, nekādu izdevumu, pat laiku ne. Tās pieejamas katrā gada laikā. Ja rikoņas pareizi, tad nekad nevar arī saaukstēties, jo gaiss atņem ādai 25 reizes mazāk siltuma nekā ūdens. Bet gaisa piešķiršanās ādai tomēr rada pietiekami spēcīgu un ilgstošu iespaidu uz neskaitāmiem nervu galiņiem.

Arī gaisa peldes, tāpat kā ūdens un saules peldes, var ņemt vai nu tikai atsevišķām ķermeņa daļām, vai arī visai miesai.

Ir jau labs solis uz priekšu, ja lieto tādu apģērbu, ka gaiss viegli piekļūst ķermenim.

Pārmērīga ādas sargāšana kļuvusi parasta parādība. No tās cieš gandrīz vai visi 100 procenti cilvēku, bet tikai daži to zina. Mēs valkājam mūsu apģērbu ar tādu stūrgalvīgu neatlaidību, it kā tā būtu mūsu āda. Tikko metas mazliet vēsāks laiks, mēs gērbjamies siltāk. Mēs vairs nevaram paciest ne mazāko caurvēju. Mūsu senči, ļoti viegli gērbušies, labi panesa ne vien aukstumu, bet arī vēju un lietu, un tomēr piedzīvoja sirmu mūžu. Ka turīgākie pilsoņi vairāk cieš no pārmērīgas gērbšanās nekā nabadzīgākie, tā ir veca lieta. Tie ne tikai valkā vairāk drēbju, bet arī nedzīvo kā daba prasa — nestrādā vaiga sviedros un piedevām vēl maz kustas. Kūtrā āda zem laika apstākļiem nepiemērotas apģērba nastas padara viņus slimus, pie kam paši viņi nenojauš savu slimību istos cēloņus. Tikai darbs un darbība uztur veselību.

Norūdišanās rudenī jau ir liels solis uz priekšu veselības nostiprināšanā. Daudz kas jau panākts, ja mēs tādā temperatūras maiņas laikā kā rudens, nesaaukstējamies. Kājas parasti pirmās ievada ceļu uz saaukstēšanos, tāpēc tās vispirms jācensās norūdit, sevišķi tiem, kas taisās izbraukt uz laukiem. Tas nav nemaz tik grūti veicams. Jau mājās kādu laiciņu katru dienu jāstaiģā basām kājām un, ja iespējams, brīvā laikā arī kaut kur ārā dabā. Ja kājas ir aukstas un jutīgas, tad der tās vispirms spēcīgi pašam masēt un tad berzt pret kādu rupjāku auduma paklāju, vai arī kaut vienkārši vienu kāju gar otru. Tas rada labāku asins cirkulāciju un papildināms ar kāju mazgāšanu rītos un vakaros aukstā ūdenī. Kāju norūdišanu teicami papildina bradāšana pa ūdeni un pastaiga pa rasu.

Viens no svarīgākajiem veselības kopšanas papēmieniem ir gulēšana pie atvērta loga. Naktī, kad organisms atpūšas un uzkrāj jaunus spēkus un enerģiju, vajadzīgs daudz svaiga gaisa. Savu dzīvību pašina visi tie, kas nerūpējas par svaigu gaisu guļamajās telpās, bet apmierinās ar sasmakušo, kas piesātināts visādiem izgarojumiem. Guļot tādā gaisā, cilvēks no rīta pieceļas gandrīz vairāk noguris nekā gulēt ejot. Ja gribam labi justies un būt veseli, tad nepieciešams dienu un nakti turēt logu vai ventilāciju vaļā. Arī liekas un netik daudz pamatotas, kā dažs labs to iedomājas, ir bailes no caurvēja. Caurvējs var kaitēt tikai tad, ja cilvēks ir sasvīdis un ja viņš miklās drēbēs paliek caurvējā bez kustēšanās.

Piņš Pilādzis.

Pie kā pierasts mazatnē, pie tā nav grūti turēties vēlāk diendienā visu mūža cēlienu.

LATVIEŠU BIBLIOGRAFIJAS KRUSTTĒVS

teriāls tikpat kā nepieejams, ja tam trūkst sistematiska satura rādītāja. Tagad ar Ģintera 25 gadu lielā, neatlaidīgā darba pūlīņiem visu šo daudzpusīgo materiālu, kas ieguldīts periodikā, viegli varam izmantot.

Bibliografs Augusts Ģinters dzimis 1885. gada 12. decembrī Kalnciema Umuļos kā lauksaimnieka dēls. Mācījies Kalnciema pagasta skolā un Jelgavas reālskolā; studējis Odesas tehnoloģijas un Berlīnes elektrotehniskajā institūtā. Piedalījies 1905. gada kustībā, kāpēc bijis spiests emigrēt uz Berlīni un Cīrichi. Vēlāk atgriezies Latvijā un darbojies „Mūsu Domu” redakcijā Jelgavā un 1913. gadā bijis šī laikraksta atbildīgais redaktors. Kā virsnieks piedalījies pirmajā pasaules karā. Pēc atgriešanās Latvijā darbojies Izglītības ministrijā, vēlāk Valsts bibliotēkā, kur kopā ar V. Cauni noorganizējis bibliografijas un katalogizācijas nodaļu, kā arī sācis latviešu pseudonīmu, anonīmu un kriptonīmu kartotēkas sastādīšanu. Boļševiku laikā no stata darbinieku skaita svītrots.

Augusta Ģintera pirmie raksti (ar pseudonīmiem un šifrām: Vispusīgais, Kumpels, Monvaips, Aug., -gsts u. c.) iespiesti 1904. gadā Liepājas „Latvietī”, vēlākie arī „Dienas Lapā”, „Pēterburgas Avīzēs”, „Pēterburgas Atbalsī”, „Patiesībā”, „Draugā”, „Biedrī”, „Jaunatnē”, „Mūsu Domās” u. c. Sevišķi rosiģi Ģinters darbojies žurnālistikā savā emigrācijas laikmetā un redaktora darbības laikā Jelgavā, rakstīdams dažiem iepriekš minētajiem laikrakstiem ārzemju korespondences par notikumiem Vakareiropā.

Latvijas brīvvalsts laikā Ģinters rakstījis

„Izglītības Ministrijas Mēnešrakstā”, „Latvju Grāmatā”, „Latvijas Kareivī”, „Latvī”, „Valdības Vēstnesī” u. c. galvenokārt par bibliografijas jautājumiem.

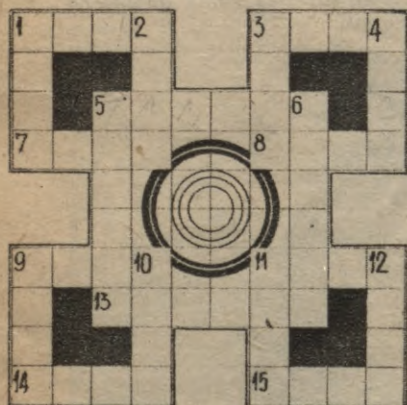
1919. gadā Ģinters jau kā Izglītības ministrijas sevišķu uzdevumu ierēdnis uzsāk periodisku izdevumu bibliografēšanu. Jau nākošā (1920.) gada beigās iznāk 1920. gada I puses periodisko izdevumu bibliografija (tagad liels bibliografisks rečums, jo iespiesta ļoti mazā (500) eksemplāru skaitā). Bez šī sējuma Ģinters viens pats vēl sākar 1920. gada II puses un 1932. gada bibliografiskos rādītājus, bet kopā ar netaiķi Valdemāru Cauni (1890.—1944.) arī 1921. gada, 1922. g., 1923. g. un kopā ar cand. phil. Pauliņu Dzervi 1933. g. un 1934. g. bibliografiskos rādītājus. Valsts bibliotēkā manuskriptā atrodas arī dažu pēdējo (1940.—1943.) gadu A. Ģintera sastādītās „Latvijas zinātnieku literatūra” bibliografijas.

Blakus šiem darbiem Augusts Ģinters viens pats ir sastādījis visus vecākās latviešu periodikas bibliografiskos rādītājus. Tie aptvers gandrīz 10.000 sīki iespiestu divsleju lapušu vai 600 iespaidumlokšņu. Tas ir milzu darbs, ja ņemam vērā, ka līdz 1919. gadam (ieskaitot) mums jau bija iznākuši skaitā apmēram 1000 kalendāri un vairāki simti dažādu rakstu krājumu, kā arī 224 dažādu nosaukumu žurnāli. Viss šais izdevumos atrodamais materiāls bija ne tikai jāreģistrē, bet arī attiecīgi jāsakārto un jāsistematizē, pie tam laba daļa materiāla, sevišķi vecākajos izdevumos, bija arī burtiski jāizlasa, jo, pēc virsrakstiem vien spriežot, nav iespējams pareizi noteikt šo rakstu piederību pie vienas vai otras zinātnes nozares. Tāpat ļoti daudz pūļu Ģinters ir veltījis autoru pseudonīmu un kriptonīmu atšifrēšanai, kā arī anonīmo rakstu autoru atklāšanai.

Vilis Ambainis.

Bibliografs Augusts Ģinters 15. septembrī atskatās uz 40 literārā darbā pavadītiem gadiem. Pēdējos 25 gados viņš, neatlaidīgi strādādam, veicis visas vecākās latviešu periodikas bibliografēšanu. Jāpiezīmē, ka šai (periodikas) bibliografijas nozarē no mūsu pirmā bibliografa Dr. Kārļa Napirska (Napirsky 1793.—1864.) laikiem līdz Ģintera darba sākumam, izņemot dažus atsevišķus Ārona un Zeltmaša darbus, bija pilnīgs tukšums, kas, latviešu kultūras attīstībai ejot plašumā un dziļumā, radīja mūsu kultūras pētniekiem gandrīz nepārvaramus šķēršļus. Katrs, kas kaut cik kādā pētniecības nozarē strādājis, zināns, kādi bagāti materiāli par daudzām dzīves un literatūras parādībām slēpjas mūsu periodikā, un arī to, ka pētījumiem šis ma-

PADOMĀSIM — PAGUDROSIM

47. krustvārdu mīkla.

Uzdevis Pēteris Broks Barkavā.

Līmeniski: 1. koks, 3. apavu sastāvdaļa, 5. ostas pilsēta Alžīrā, 7. laivas piederums, 8. ēdiena trauks, 9. aizjūga sastāvdaļa, 11. kurtuvju piederums, 13. ābols, 14. organs, 15. sievietes vārds.

Svērtēniski: 1. sievietes vārds, 2. lauksaimnieka darba rīki, 3. koka daļa, 4. bīstams kukainis, 5. ostas pilsēta Zviedrijā, 6. latviešu rakstnieks, 9. optikas piederums, 10. mājas dzīvnieks, 11. mājas dzīvnieks, 12. dzēriens.

Pārvērtības mīkla.

Uzdevis Aivars Melders Baupos.

Pirmos katrā dārzā redzam, Mēdz tie slaīdi, zaļi augt; Otrus — zirgiem uzlikt mēdzam,

Lai ar rātiem varam braukt; Trešie esot mošķiem radi — Tikai jāzin, kā tos saukt! —

Mini, mini minamo.

J. Sedlenieka tautas mīkla rēbuss.

Piecas galējības.

- 1) Kā sauc gaļāko tiltu Eiropā un kur tas atrodas?
- 2) Kāds lielākais jūras dziļums ir konstatēts un kurā vietā tas atrodas?
- 3) Kā sauc platako upi pasaulē?
- 4) Kuram putnam ir gaļākā aste?
- 5) Cik veca ir bijusi vecākā līgava pasaulē?

(Attēlde skat. šai pašā numurā pie mīklu atrisinājumiem.)

Vizītkartes mīkla.

Uzdevis Edvīns Caune Rīgā.

VALDIS KEIVE

Kas ir šis kungs?

Mīklu atrisinājumi.
(Skat. Laikmeta 37. nr.)

46. krustvārdu mīkla.

Līmeniski: 1. Kārļis, 4. Gunta, 7. Kuba, 8. Ape, 10. pīpene, 13. SOS, 15. sērs, 16. ēka, 17. arka, 19. Atis, 20. sēris, 21. ore, 22. eja, 23. mēris, 26. koja, 28. Po, 30. sili, 31. oda, 32. Rapa, 34. Kasele, 36. ass, 37. rati, 38. Osaka, 39. asaras.

Svērtēniski: 1. krāsas, 2. ibts, 3. sāpes, 4. gans, 5. upe, 6. abras, 9. Dore, 11. ēra, 12. āķi, 14. skreja, 16. ēteris, 18. Aija, 19. āres, 24. Ilze, 25. silķes, 26. Kongo, 27. ods, 28. pas, 29. opera, 32. rasa, 33. alas, 35. eta.

Pārvērtību mīkla.

Pasaka, asaka, Saka, aka.

Mini, mini minamo.

Stirna skrien, pēdas zūd.

(Laiva.)

Sievietes vecums.

Zeķītes kundzei ir 45, bet viņas vīram 54 gadi.

Vizītkaršu mīkla.

Abitūriente, spiedze, absolvents, asistents.

Piecas galējības.

(Attēlde šai num. ievietotajiem 5 jautājumiem.)

1) Visgarākais tilts Eiropā ir Storstromas tilts Dānijā, kas pāri Gronzundas jūras šaurumam savieno Zēlandes un Falsteres salas. Tā garums ir 3570 metri. Otrs garākais tilts Eiropā ir 2850 m garais Černavodas tilts pār Donavu Rumānijā.

2) Vislielākais līdz šim izmērītais jūras dziļums ir 10793 metri. Tas konstatēts austrumos no Filipīnu salām. Otrā vietā ir Mariannu dzelme pie Guamas salas ar dziļumu 9640 m.

3) Visplatākā upe pasaulē ir Svētā Labrenča upe Ziemeļamerikā. Tās platums grīvā sasniedz 120 kilometrus.

4) Ļoti gaļa aste ir paradīzes putnam, kas mīt Jaungvinejā, bet visgarākā aste ir kādam vaļa fazāna krustojumam ar parasto vistu. Šī putna bastarda aste jau 3—4 gadu vecumā pārsniedz 3 m un vēl joprojām aug.

5) 19. g. simteņa beigās Kalīšas guberņā (Polijas teritorijā, kas toreiz bija pakļauta Krievijai) Samplona ciemā 100 gadu vecā Rachele Vilčinskā apprecējās ar kādu tirgotāju, kam bija 80 gadu. Vai laimīgais „jaunais pāris” piedzīvojis arī ģimenes pieaugumu — nav zināms.

VISS JAU REIZ BIJIS!

Optimisti par visu ko jūsmo, kas viņiem liekas jauns, patīkams, noderīgs vai vienkārši nedzirdēts. Skeptiķi turpretim mēdz sacīt: nekā nav jauns šai grēku pasaulītē, viss jau reiz bijis. Abiem taisnība, bet tikai pa daļai. Tiešām, daudz kas mums tikai liekas jauns, kā šo laiku leguvums, bet, pētījot tuvāk apstākļus, redzam, ka tas jau reiz bijis, pat ļoti sen agrākos laikos, ja arī ne tieši tādā veidā kā tagad.

JAU EGĪPTIEŠI PAZINA INKUBĀTORU.

Eiropā inkubatoru, kur attiecīgu temperatūru, kāda ir pērētājai vistai, uztur nemainīgu automātiski ar veselu rindu mehānismu un speciāliem siltumu regulētājiem, konstruēja tikai pēc Reomira termometra izgudrošanas. Bet senajā Ēģiptē cāļu izperināšanu mērķīgā ceļā pazina un piekopa ļoti plašos apmēros jau sen. To apstiprina vēstures dokumenti un arī saglabājušās ēģiptiešu inkubatoru ierīces. Ēģiptiešu inkubatori ar velvētu jumbū iebūvēti zemē. Gar inkubatoru sienām atrodas lāvēveida krāsnis, kur novieto olas. Inkubācija bija visai ienesīgs arods, ko savās rokās stingri turēja priesteru kārta, nododot savu mākslu kā mantojumu no tēva dēlam. Priesteri un arī vēl tagadējie cāļu perināšanas speciālisti Ēģiptē, pieliekot olas pie atvērtu acu vākiem, nosaka viņu temperatūru un zina, vai inkubatora krāsnis vēl jākurina jeb jāatver ventilācijas caurules, lai uzturētu perināšanas temperatūru normālā līmenī. Šais inkubatoros izperināja pat simtiem tūkstošu cāļēnu. — Tāda pati mērķīga cāļu perināšanas ierīce bija arī senajā Ķīnā. Tāda tā tur ir arī vēl tagad, tāpat kā Ēģiptē.

PROTEZES LIETO JAU VAIRĀK NEKĀ 400 GADU.

Gandrīz vai nelicami, bet protezes parīstamas jau vairākus gadu simtus. Un vēl šodien Ģētes drāmas dēkainā varoņa bruņnieka Geca fon Berlīchingena mērķīgā roke ir protezes teicams paraugs. Šī viņa dzelzs roka no 1509. gada ir pirmā mērķīgā roka, kādu mēs pazīstam. Tā radās toreizējā bruņnieku laikā un ir pilnīgi pielaikota apbruņojuma prasībām kā šī apbruņojuma piedienīga daļa. Apbruņojamākais visā šai lietā tomēr ir tas, ka tās lietieki pagatavotais mehānisms darbojas nevainojami. Visas tas liecina, ka tās konstruktors un izgatavotājs bijis apdāvināts tehniķis. Saskaņā ar tā laika tehnikas attīstību mērķīgās rokas atsevišķiem locekļiem lietoja svārstuljus. Pēc dabiskās rokas parauga, šis mērķīgās rokas meistars arī šo taisni izstieptos pirkstus bija pagatavojis no trīs locekļiem, kamēr īkstim bija divi locekļi un tas atradās ieslīpi no plaukstas. Pirkstus taisni izstieptus turēja atsperes. Ar veselo roku varēja mērķīgās rokas pirkstus saliekt vai cieši piespiest ap zobenu rokturi, līdz kamēr mehānisma āķi iekērās attiecīgos zobos. Kad gribēja pirkstus atlaist vajā, vajadzēja tikai piespiest attiecīgu pogu, kas atradās pie mērķīgās rokas, āķu sistēma kļuva atkal brīva un izstieptās atsperes atvilka pirkstus atkal taisnus. Tā varam gāprast, ka mērķīgā roka varēja tvert visai stingri, un ir arī zināms, ka Gecs fon Berlīchingens ar savu mērķīgo roku varēja cirst zobenu spēcīgāk nekā ar dabisko roku.

ZEME KĀ DZIEDINĀTĀJA.

Jau cirmā senatnē bija pazīstamas dažāda veida dūņu un arī zināmu zemes slāņu dziedinošās spējas. Šos līdzekļus ar labām sekmēm arī vēl tagad lieto dažādu ļaundabīgu audzēju, iekaisīgu dzīvnieku kodienu dziedināšanai, jo attiecīgās kompreses maanāmi pazemina iekaisumu temperatūru. Latvijā tautas medicīnā diēgan plaši pazīstami zilie māli. Šo rindīņu iekšējā zināms kāds visai pazīstams mākelinieks, kas ar zilo mālu kompresēm izārstējis pat savu „sirdsklapētāju”, ar ko tas vārdis bērniņā.

Harca kālu nogāzēs atrodams pulvērveidīga kalnu sadrupumu zeme, bez garšas, un ļoti galvenā kārtā atrodas kvarca un oglekļa kausis. Tās pulvērveidīgās kompreses vai pūderis lieliski palīdz pret dažādiem ādas un ausu iekaisumiem. Šis zemes atšķaidījumus šdien lieto arī iekšīgi, jo tas novērš kņģu un zarnu sāpēs. Zemes dziednieciskās spējas pa lielāki daļai pamatojas uz to, ka tā epēj salstīt resp. uzšķīt organismam sevišķi kaitīgas svešas vielas, kā: skābes, sāļus, indes un slimību radītājus bacīlus. Pulvēra veidā lietota, šī zeme veicina izģorošanu un līdz ar to atvēršina ādu.

KOMISMAIZE.

Vācu karavīru teicamo maizi, kas pilnīgi aizstāj mūsu parasto rupjo maizi, sauc par komismaizi (Kommissbrot). Šāda veida maizi sāka cept jau 16. gadsimtā. Savu nosaukumu tā guva no latīņu vārda „kommissus”, t. i. pilnvarotais. Vecos laikos bija parādums dot privātiem tirgotājiem, bieži vien pat sievietēm, tiesības apģādāt karavīrus viņu karagājienos ar nepieciešamo pārtiku. Šo „markitāntu” tiesu pienākums bija starp citu apģādāt armiju ar maizi. No tā cēlies arī nosaukums „Kommissbrot”.

Šodien RĪGĀ

Gods, kam gods pienākas.
„Tas laikam gan ir ievērojams virs, ka visi viņu tik godbijīgi sveicina?”

„Jā — tas ir mūsu rajona miesnieks!”

Dārgais retums.

„Kas tas par neredzētu akmeni tavam gredzenam? Smaragds ne smaragds, opāls jeb hiacints?”

„Nē, nē, mīlais! Tas ir kaut kas daudz retāks — tā ir kafijas pupiņa!”

Izredzes.

Auksts un nemilīgs rudens rīts. Pie veikala sastājusies gaŗa rinda.

„Sakiet, lūdzu, ko te var dabūt?” jautā vecāka sieviena.

„Iesnas un reumatismu!” atrūc kāds no stāvētājiem.

Padoms, kā uzvesties tirdznieciskus darījumus kārtojot kara laikā.

„Labdien, meistar! Kā klājas? Kā redzu, tad vienmēr āklāli un uzcītīgi! Un kā kundzei? Vesela? Nu, tas ir jauki! (Jāparedz, ka līdz šai vietai atbildes vēl nebūs.) Vai sapīpēsīm? Nekas sevišķs jau nav (šini brīdī jāizvelk neaizsākta Bulgārijas paciņa), bet viena otra šāda paciņa jau pagādās. Lūdzu, lūdzu, ņemiet vien visu! (Nopūta, kas šini brīdī katram lauzisies uz āru, jācēnās apspiest.) Es jau pats tāds švakāks pīpmanis. Pa tiem kara laikiem nemaz lāga pašam negribas, un kur es citur likšu? (Ja cilvēks vēl nav lāgā iemācījies melot, acīs skatoties, tad jāpagriežas projām un jāskatās griestos.) Paldies Dievam, nu jau gān laikam ilgi vairs nebūs... Vakar man teica... Ak, jums savādāk stāstīja? Nu jā, var jau būt!”

Tā jāturpina apmēram pusstundu, tad jātaisās iet projām: „Nu tad ardieviņu nu! Strādājiet vien!”

Pie durvīm jāapstājas un jāsit ar roku pa pieri: „Ak tā — pavisam piemirsu! Nez, vai nevarētu sarunāt par vienām kurpītēm? Nav jau nekā liels... Pleķīši un drusku papēžiem... Es jau varētu visādi — varbūt kādu papirosu, vai ko... Jā? Nu, lieliski! Paldies, paldies!”

Tā jāturpina apmēram pusstundu, tad jātaisās iet projām: „Nu tad ardieviņu nu! Strādājiet vien!”

Pie durvīm jāapstājas un jāsit ar roku pa pieri: „Ak tā — pavisam piemirsu! Nez, vai nevarētu sarunāt par vienām kurpītēm? Nav jau nekā liels... Pleķīši un drusku papēžiem... Es jau varētu visādi — varbūt kādu papirosu, vai ko... Jā? Nu, lieliski! Paldies, paldies!”

Tā jāturpina apmēram pusstundu, tad jātaisās iet projām: „Nu tad ardieviņu nu! Strādājiet vien!”

Pie durvīm jāapstājas un jāsit ar roku pa pieri: „Ak tā — pavisam piemirsu! Nez, vai nevarētu sarunāt par vienām kurpītēm? Nav jau nekā liels... Pleķīši un drusku papēžiem... Es jau varētu visādi — varbūt kādu papirosu, vai ko... Jā? Nu, lieliski! Paldies, paldies!”

Tā jāturpina apmēram pusstundu, tad jātaisās iet projām: „Nu tad ardieviņu nu! Strādājiet vien!”

Pie durvīm jāapstājas un jāsit ar roku pa pieri: „Ak tā — pavisam piemirsu! Nez, vai nevarētu sarunāt par vienām kurpītēm? Nav jau nekā liels... Pleķīši un drusku papēžiem... Es jau varētu visādi — varbūt kādu papirosu, vai ko... Jā? Nu, lieliski! Paldies, paldies!”

Tā jāturpina apmēram pusstundu, tad jātaisās iet projām: „Nu tad ardieviņu nu! Strādājiet vien!”

Pie durvīm jāapstājas un jāsit ar roku pa pieri: „Ak tā — pavisam piemirsu! Nez, vai nevarētu sarunāt par vienām kurpītēm? Nav jau nekā liels... Pleķīši un drusku papēžiem... Es jau varētu visādi — varbūt kādu papirosu, vai ko... Jā? Nu, lieliski! Paldies, paldies!”

Tā jāturpina apmēram pusstundu, tad jātaisās iet projām: „Nu tad ardieviņu nu! Strādājiet vien!”

Pie durvīm jāapstājas un jāsit ar roku pa pieri: „Ak tā — pavisam piemirsu! Nez, vai nevarētu sarunāt par vienām kurpītēm? Nav jau nekā liels... Pleķīši un drusku papēžiem... Es jau varētu visādi — varbūt kādu papirosu, vai ko... Jā? Nu, lieliski! Paldies, paldies!”

Tā jāturpina apmēram pusstundu, tad jātaisās iet projām: „Nu tad ardieviņu nu! Strādājiet vien!”

Pie durvīm jāapstājas un jāsit ar roku pa pieri: „Ak tā — pavisam piemirsu! Nez, vai nevarētu sarunāt par vienām kurpītēm? Nav jau nekā liels... Pleķīši un drusku papēžiem... Es jau varētu visādi — varbūt kādu papirosu, vai ko... Jā? Nu, lieliski! Paldies, paldies!”

Tā jāturpina apmēram pusstundu, tad jātaisās iet projām: „Nu tad ardieviņu nu! Strādājiet vien!”

Pie durvīm jāapstājas un jāsit ar roku pa pieri: „Ak tā — pavisam piemirsu! Nez, vai nevarētu sarunāt par vienām kurpītēm? Nav jau nekā liels... Pleķīši un drusku papēžiem... Es jau varētu visādi — varbūt kādu papirosu, vai ko... Jā? Nu, lieliski! Paldies, paldies!”

Tā jāturpina apmēram pusstundu, tad jātaisās iet projām: „Nu tad ardieviņu nu! Strādājiet vien!”

Pie durvīm jāapstājas un jāsit ar roku pa pieri: „Ak tā — pavisam piemirsu! Nez, vai nevarētu sarunāt par vienām kurpītēm? Nav jau nekā liels... Pleķīši un drusku papēžiem... Es jau varētu visādi — varbūt kādu papirosu, vai ko... Jā? Nu, lieliski! Paldies, paldies!”

Tā jāturpina apmēram pusstundu, tad jātaisās iet projām: „Nu tad ardieviņu nu! Strādājiet vien!”

Pie durvīm jāapstājas un jāsit ar roku pa pieri: „Ak tā — pavisam piemirsu! Nez, vai nevarētu sarunāt par vienām kurpītēm? Nav jau nekā liels... Pleķīši un drusku papēžiem... Es jau varētu visādi — varbūt kādu papirosu, vai ko... Jā? Nu, lieliski! Paldies, paldies!”

Tā jāturpina apmēram pusstundu, tad jātaisās iet projām: „Nu tad ardieviņu nu! Strādājiet vien!”

Pie durvīm jāapstājas un jāsit ar roku pa pieri: „Ak tā — pavisam piemirsu! Nez, vai nevarētu sarunāt par vienām kurpītēm? Nav jau nekā liels... Pleķīši un drusku papēžiem... Es jau varētu visādi — varbūt kādu papirosu, vai ko... Jā? Nu, lieliski! Paldies, paldies!”

Tā jāturpina apmēram pusstundu, tad jātaisās iet projām: „Nu tad ardieviņu nu! Strādājiet vien!”

Pie durvīm jāapstājas un jāsit ar roku pa pieri: „Ak tā — pavisam piemirsu! Nez, vai nevarētu sarunāt par vienām kurpītēm? Nav jau nekā liels... Pleķīši un drusku papēžiem... Es jau varētu visādi — varbūt kādu papirosu, vai ko... Jā? Nu, lieliski! Paldies, paldies!”

Tā jāturpina apmēram pusstundu, tad jātaisās iet projām: „Nu tad ardieviņu nu! Strādājiet vien!”

Pie durvīm jāapstājas un jāsit ar roku pa pieri: „Ak tā — pavisam piemirsu! Nez, vai nevarētu sarunāt par vienām kurpītēm? Nav jau nekā liels... Pleķīši un drusku papēžiem... Es jau varētu visādi — varbūt kādu papirosu, vai ko... Jā? Nu, lieliski! Paldies, paldies!”

Tā jāturpina apmēram pusstundu, tad jātaisās iet projām: „Nu tad ardieviņu nu! Strādājiet vien!”

VIŅAI SAVA STRATĒGIJA.

„Vai, dēliņ! Kāpēc tad tu tik dzīli roci! Tai baltajā zemītē nu gan nekā neaugs!”

PIRKŠANAS DRUDŽI.

„Lūdzu, iesaiņojiet man desmit gabalus! Gribu mājās turēt mazu rezervīti!”

CENU INSPEKCIJA.

„Tu redzi, mīļā, kas par drēbiļ Vismaz savi divi kilo spēka par metru!”

LABAIS VEIKALS.

Rīdzinieki sākuši ēdienveikalos piesavināties nažus un karotes.

„Te mums vajadzēs biežāk nākt pusdienot. Tu redzi, kas par karotēm — miera laika ražojums un drošības naudu arī vēl te neprasa!”

ŠISDIENAS TRAMVAJĀ.

„Piedodiet, kungļ! Atļaujiet paskatīties, vai apakšējais nav mans virs. Nākošajā pieturā mums jāizkāpj!”

SVĒTDIEN, 17. SEPTEBRĪ.

5.00 Raidījums vācu kaņavīriem. 6.30 Ziņas latv. val. 6.45 Rīta mūzika (pārraid.). 7.00 Ziņas vācu val. 7.10 Rīta mūzika (turpin.). 8.00 Mūzika svētdienas rītā, sk. pl. 9.00 Raidījums jaunatnei. 9.30 Mūzika bērniem, sk. pl. 10.00 Ziņas vācu val. 10.10 Ev.-lut. dievkalpojums. 11.10 Andreja Jurjāna dziesmas, radiofona koļa atsk. 11.30 Nedēļas politiskais priekšlas. 11.45 Vācu māksla, vācu gars. 12.15 Ziņas latv. val. 12.30 Ziņas vācu val. Pēc tam: Vācu tautas koncerts (pārraid.). 14.00 Ziņas vācu val. 14.15 Mūzika, sk. pl. 14.30 Sēta un druvā, raidījums lauksaimniekiem. 15.00 Rudens nāk, rudens nāk. Rudens ieskaņas latviešu mūzikā un literatūrā. Pied. Fannija Viksne un Tālis Matīss ar dziesmām, Milda Zilava (dekl.), Arvids Ciemiņš (čells), Arvids Žilinskis (klav.) un radiofona koris Teodora Kalniņa vad. Pie klavierēm: Jānis Ķepītis. 16.00 Raidījums „Ko kaņavīri vēlas”. 16.45 Ziņas latv. val. 17.00 Ziņas vācu val. 17.15 „Ko kaņavīri vēlas” (turpin., pārraid.). 18.00 Goldoni komēdija „Sievu valodas”. 19.00 Nedēļas atbals. 19.15 Latviešu kaņavīru pusstunda. 20.00 Ziņas vācu valodā. 20.15 Vācu un latv. tautas mūzika un literatūra. Pied.: Emīlija Bērziņa un Horsts Preuskers (dekl.), radiof. koris T. Kalniņa vad. un radiof. orķ. Bruno Skultes vad. 21.00 Ziņas latv. val. 21.20 Raidījuma vācu un latv. tautas mūzika un literat. turpin. 22.00 Ziņas vācu val. Pēc tam: Nākošās dienas programma. 22.20 Deju mūzika. 24.00 Ziņas vācu valodā. 0.15 Nobeigums.

PIRMDIEN, 18. SEPTEBRĪ.

11.30 Darbam un mājai. 12.45 Pusdienas mūzika. 16.00 Solistu koncerts. Pied.: Marija Vintere un Richards Veide ar dziesmām un Nikolajs Pese (alts). 18.30 Vācu kaņavīru pusstunda. 19.15 Ziņas no kaņaulauka (pārraid.). 19.30 Mūzika. 20.15 Kas katram tik (pārraid.). 22.30 Kamermūzika. Erika Grīnberga (klav.) un Žanis Dumpis (vijole), Joh. Brāmsa sonāta klav. un vijolei Nr. 2. 22.50 Deju mūzika.

OTRDIEN, 19. SEPTEBRĪ.

8.00 Rīta mūzika. 11.45 Kaņavīru vēstulnieks. 14.30 Norvēģu literatūra un mūzika. Pied.: Vera Vilks-Vāderoka (dziesmas) un Skaidrīte Sā-

mala (dekl.). 16.00 Pēcpusdienas mūzika (pārraid. no Rēveles). 17.15 Pēcpusdienas mūzikas II d. 18.30 Latv. kaņavīru stunda. 20.15 I Ģildes koncerts. Pied.: Radiofona lielais orķ. Bruno Skultes vadībā un Michails Ivanovs (čella solo). Programmā Ch. Gluka priekšspēle operai „Ifigenija Aulidā”. Joz. Haidna čella koncerts D-dūrā un Bēthovena 7. simfonija a-dūrā. 22.20 Mūzika laika kavēklim.

TREŠDIEN, 20. SEPTEBRĪ.

11.30 Darbam un mājai. 12.45 Pusdienas mūzika. 14.15 Kad jautras melodijas ar anekdotiem kopā vijas. 16.00 Mūzika. 17.15 Pēcpusdienas mūzika. 18.30 Vācu kaņavīru stunda. 19.45 Latviešu organizācijas „Lidumnieks” raidījums. 21.20 Rich. Vāgnera stunda. 22.20 Mūzika laika kavēklim.

CETURTDIEN, 21. SEPTEBRĪ.

8.00 Rīta mūzika, sk. pl. 11.30 Darbam un mājai. 14.30 Latviešu mūzika un literat. Pied.: Paula Brīvkalne (dziesmas) un Jānis Ģermanis (dekl.). 16.00 Pēcpusdienas koncerts. Pied.: Žanis Dumpis (vijole), Ferd. Heinrichsons (vijole) un radiof. lielais orķ. Bruno Skultes vad. 18.30 Vācu kaņavīru stunda. 20.15 Mūzika, sk. pl. 21.20 Vācu klasiķi. Pied.: Ilga Muntere (dziesmas), Horsts Preuskers (dekl.), Arvids Ciemiņš (čells) un radiof. koris Teodora Kalniņa vad. 22.20 Viegla mūzika laika kavēklim.

PIEKTDIEN, 22. SEPTEBRĪ.

8.00 Rīta mūzika. 12.45 Pusdienas mūzika. 14.30 Raidījums bērniem. 16.00 Mūzika, sk. pl. 18.00 Aktuālitātes. 18.30 Latviešu kaņavīru stunda. 20.15 Latviešu komponistu vakars. Helmera Pavasaņa darbi. Prof. J. Vītoliņa referāts, Helēna Vlašeka (dziesmas), Alfrēds Dunkels (vijole), radiofona koris un orķ. 21.20 Mūzika no skaņu filmām. 22.20 Kamermūzika, sk. pl. 23.00 Viegla mūzika.

SESTDIEN, 23. SEPTEBRĪ.

8.00 Rīta mūzika. 11.30 Darbam un mājai. 12.45 Pusdienas mūzika. 14.30 Rūd. Blaumaņa komēdija „Zelta kupris”. 16.00 Pēcpusdienas mūzika (pārraid.). 18.30 Vācu kaņavīru st. 19.15 Ziņas no kaņaulauka vācu val. 19.30 Mūzika. 19.45 Polīt. priekšlas. 20.15 Mūzika (pārraid.). 22.20 Viegla mūzika.

DARBDIENĀS KĀ PARASTS.

ANEKDOTI

Nerra asprātība.

Karalis Augusts Stiprais kādā mielastā pasniedza savam galma ākstam kausu, kas bija iztukšots vienā vilcienā, un sacīja: „Johan, atnes man vīnu, tikai ne no mana vīna pagraba, bet no krogus.”

Āksts izstiepa roku sacīdams:

„Majestāte, tad lūdzu nau-du!”

Karalis noraidīdams atteica: „Ak, par naudu jau katrs muļķis zinās nopirkt vīnu!”

Āksts aizgāja un atgriezies pasniedza valdniekam kausu. Augusts Stiprais dusmīgi izsaucās:

„Ak tu, nožēlojamais! Kauss taču ir tukšs!”

Āksts pasminēja un teica:

„Lūdzu, neapvainojieties, majestāte, bet no pilna kausa arī katrs muļķis var padzerties!”

Voltēra atbilde.

Kādā sabiedrībā bija runa par lielo dabas pētnieku un dzejnieku Albrechtu fon Halleru. Arī klātesošais Voltērs neskopojās izteikt atzinīgu spriedumu par Halleru. Nepārspējamais dēku varonis Kazanova, to dzirdot, ieminējās:

„Vai jūs arī zināt, Voltēra kungs, ka šis vīrs ne visai glaimojoši izteicies par jums?”

„Iespējams,” teica Voltērs, „ka mēs abi kļūdāmies!”

Vai Dante bijis ellē?

Pazīstamajam piedzīvojumu un dēku rakstniekam Kārlim Maijam (May), kas kļuva sevišķi populārs ar saviem stāstiem par indiāņiem, kāds jautāja, kā visu šo daudz darbu autors gan spējis savos romānos un ceļojumu aprakstos sniegt tik reālus tēlojumus, lai gan pats nekad tur nav bijis.

Kārlis Maijs uz to atbildēja: „Jā, vai tad jūs gan domājat, ka Dante ir bijis ellē, pirms viņš sniedza savus slavenos tēlojumus par elli?”

Speciālista spriedums.

Pazīstamais Minchenes botaniķis Gebels (Göbel) kādreiz apmeklēja savu paziņu — gleznotāju — viņa darbnīcā. Gleznotājs, kas tikko bija nobeidzis gleznu „Grēkā krišana”, lūdza Gebelu izteikt par to savu spriedumu.

„Nekas, labi nostrādāts,” teica Gebels. „Bet man jāizrāda, ka stils nav izturēts. Šo ābolu šķirni, ko leva tur rokā, toreiz vēl nepazīna.”

UZ BALTO NAMU!

Lai nākošās prezidenta vēlēšanās iegūtu nēģeru balsis, Ruzvelts nesēnīcis apspīst kādu amerikāņu streiku, kas bijis vērstis pret nēģeriem.

Lai dzīvo melnais rikšotājs!
Kad jātnieks mērķi sniegs,
Tad kumeļš balti bikšotais
Pēc maizes velti zviegs!..

J. Dr.

No oda iztalsa ziloni...

no sīkas kļūmes paniku... no vienas izlūku mašīnas 100 tanku... no nelie-las sadursmes atiešanas kustībā — zaudētu kauju! Tikko tāds slimīgs plāpa saoz kādu „sliktu ziņu”, viņš jau ar baudu metas uz kārtīgajiem cilvēkiem un bražā pa viņu nerviem. Ar savām „sensācijām” viņš neapdomīgi kaltē tēvzemei un palīdz boļševikiem.

Nost ar šiem glēvajiem tenkotājiem!
Latvijai vajadzīgi ne plāpas, bet vīri!